

Evaluering og effektmåling af gruppebehandling for børn/unge, der har været udsat for seksuelle overgreb - Casebeskrivelser

Juni 2014

**Evaluering og effektmåling af gruppebehandling for børn/unge,
der har været udsat for seksuelle overgreb**

– Casebeskrivelser

Kontakt

Mett Marri Lægsgaard

Mail: Mettmarri.Laegsgaard@stab.rm.dk

Tlf.: 7841 4062

CFK • Folkesundhed og Kvalitetsudvikling

www.cfk.rm.dk

Materiale

Casebeskrivelserne er som udgangspunkt udarbejdet på baggrund af nedenstående data – men i nogle tilfælde vil der mangle en af datakilderne eller der vil ikke være fuldstændig overensstemmelse i tid mellem datakilderne.

- Individuelle interview med de udvalgte deltagere og om muligt en af deres forældre
- Gruppeinterview med den gruppe, den på gældende deltager har deltaget i
- Interview med gruppens behandlere
- Spørgeskemabesvarelser fra og om deltagerne (de udvalgte deltagere og deres gruppe) indsamlet med følgende spørgeskemaer

Basisskemaet indeholder baggrundsvariable (køn, alder mm) og desuden baggrunds/kontekstvariable omhandlende familieforhold, overgrebs karakter, eventuelle diagnoser/symptomer, samt oplysninger om øvrig behandling. Basisskemaet udfyldes ved indskrivning/visitation af den/de behandlere, der udfører visitationssamtalerne. Udvalgte variable fra basisskemaet er vist i tabeller om baggrundsdata for hele gruppen og for den pågældende case.

Vurderingsskemaet udfyldes af behandlergruppen umiddelbart efter gruppeforløbets afslutning. Behandlerne bliver bedt om at vurdere barnets udbytte af behandlingen, barnets fremmøde og motivation, forældrenes deltagelse og opbakning og endelig om der har været særlige forhold i familien eller i behandlingen, som kan have påvirket barnets udbytte. Udvalgte variable fra vurderingsskemaet er vist i tabellen om gruppens baggrundsdata, og hele casens vurderingsskema er vist i tabellen om vurdering af casen.

Beck Youth Inventories (BYI) er et selvrapporteringsinstrument bestående af fem subskalaer, som måler barnets oplevelse af **selvopfattelse, angst, depression, vrede og forstyrrende adfærd**. I dette projekt benyttes kun de første tre skalaer: selvopfattelse, angst og depression. Spørgeskemaet udfyldes ved indskrivning, afslutning, 1. opfølgning (efter 6 måneder) og 2. opfølgning (efter 2 år). En stigning i scoren på skalaen for selvopfattelse indikerer en positiv udvikling (bedre selvopfattelse), mens et fald i skalaerne på angst- og depressionsskalaerne indikerer positiv udvikling (færre angst- og depressionssymptomer).

Child Behavior Checklist (CBCL) og *Youth Self Report* (YSR) er rating-skalaer til henholdsvis forældre og den unge selv. CBCL anvendes i forhold til børn og unge i aldersintervallet 6-16 år, mens YSR kan bruges på unge fra 11-16 år. Instrumenterne måler på barnets og den unges sociale og kognitive adfærd. Resultatet er en overordnet skala, der betragtes som et udtryk for barnets generelle trivsel, samt seks underordnede skalaer, der måler **affektive problemer, angst, somatiske klager, ADHD-symptomer, oppositionelle adfærdsproblemer og svære adfærdsproblemer**. Spørgeskemaet udfyldes ved indskrivning, 1. opfølgning (efter 6 måneder) og 2. opfølgning (efter 2 år). Jo højere score, jo flere problemer – dvs. fald indikerer positiv udvikling på alle skalaerne. Det kan desuden beregnes, om barnet/den unge falder indenfor normalområdet, grænseområdet eller klinisk område på hver af skalaerne.

Trauma Symptom Checklist for Children (TSCC) er udviklet specielt til børn/unge, og fokuserer specifikt på traumesymptomer med relation til seksuelle krænkelser. Spørgeskemaet måler på **angst, depression, posttraumatisk stress, seksuelle bekymringer, dissociation og vrede**. Spørgeskemaet udfyldes ved indskrivning, afslutning, 1. opfølgning (efter 6 måneder) og 2. opfølgning (efter 2 år). Jo højere score, jo flere symptomer – dvs. fald indikerer positiv udvikling på alle skalaerne.

Opbygning

Der er udarbejdet 6 casebeskrivelser, 3 fra Hjørring, 3 fra Aarhus og 1 fra København I det følgende beskrives opbygningen af den enkelte casebeskrivelse.

- 1) Overordnet beskrivelse af projektstedet, med udgangspunkt i den oprindelige indsats teori
 - a. Organisation og ledelse
 - b. Om metoden (rammer og indhold)

- 2) Case 1: (Efterfølgende cases følger samme opbygning)
 - a. Baggrunds- og forløbs data for gruppen (tabel 1.1)
 - b. Gruppedeltagernes udvikling målt vha. spørgeskemaer (tabel 1.2)
 - c. Referat af behandlerinterview
 - d. Referat af gruppeinterview
 - e. Baggrundsdata for den udvalgte deltager (tabel 1.3)
 - f. Oplysninger om krænkelsen (tabel 1.4)
 - g. Deltagerens udvikling målt vha. spørgeskemaer (tabel 1.5-1.7)
 - h. Behandlernes vurdering af deltagerens udvikling og forløb (tabel 1.8)
 - i. Referat af interview med deltager
 - j. Evt. referat af interview med forælder

Case 1

Om gruppen

I det følgende beskrives den gruppe, case 1 har deltaget i. I tabellerne vil casens data/resultater være fremhævet med fed skrift. Casens data/resultater uddybes i senere tabeller.

Tabel 1.1 Beskrivelse af gruppen (baggrund)

Fast eller løbende gruppe?	Fast gruppe fra december 2010-maj 2011
Varighed/hyppighed	12 møder á 1 timer og 15 min.
Antal deltagere	Fra starten 7 deltagere. Frafald af to piger pga.: 1) Pigen følte sig for gammel, gik på efterskole og var mere /moden end de andre piger 2) Pigen var ikke motiveret, det var moderens ønske, at hun kom i gruppen
Alder	12-14 år
Krænker	Far (1) Stedfar (1) Andet familiemedlem (1) Person(er) udenfor familien, som barnet/den unge kender (2)
Krænkelsernes karakter	Fuldbyrdet voldtægt/fuldbyrdet samleje (1) Voldtægtsforsøg/forsøg på samleje (2) Berøring af kønsdele (2)
Fremmøde (fra vurderingsskemaer)	Kun få afbud (4) Mødt frem hver gang (1)
Motivation (fra vurderingsskemaer)	3. Middel (1) 4. (3) 5. Høj grad (1)

Tabel 1.2 Beskrivelse af gruppen (Indskrivningsmålinger og udvikling)

	Indskrivning		Udvikling	
	Case 1	Gennemsnit i gruppen (antal)	Case 1	Gennemsnit i gruppen (antal)
CBCL	28	41,6 (5)	-19	-3,3 (3)
YSR	Ikke udfyldt ved indskrivning	66,5 (2)	Ikke udfyldt ved indskrivning	8,5 (2)
BYI				
• Selvfølelse	30	30,6 (5)	11	-3 (4)
• Angst	18	20,6 (5)	-9	5,25 (4)
• Depression	26	20,2 (5)	-16	-0,25 (4)
TSCC	48	65,8 (5)	-20	-10,8 (4)
Vurderingsskema				
• Selvbillede positivt ændret som følge af gruppeforløbet			3	2,4 (5)
• Anvender bedre strategier til mestring af problemer som følge af gruppeforløbet			3	2,4 (5)

Uddybning - case 1 i relation til gruppen

- Case 1 har en markant lavere CBCL-score ved indskrivning sammenlignet med gennemsnittet i gruppen. Det vil med andre ord sige, at case 1, ifølge CBCL-scoren, har færre problemer og bedre psykisk helbred end gennemsnittet i gruppen.
- Selvfølelsesniveaulet er ved indskrivning lig gennemsnittet i gruppen. Case 1 har lidt færre angstsymptomer end gennemsnittet ved indskrivning, men omvendt lidt flere depressionssymptomer end gennemsnittet i gruppen.
- TSCC-scoren er ved indskrivningen lavere for case 1 sammenlignet med gruppens gennemsnit.
- Der er en tydelig positiv udvikling fra indskrivning til 1. opfølgning. Case 1 har en positiv udvikling på både CBCL, BYI samt TSCC, og udviklingen er mere markant end den gennemsnitlige udvikling i gruppen. Det fremgår desuden, at der generelt i gruppen er en forværring i angstsymptomer fra indskrivning til 1. opfølgning, mens det omvendte gør sig gældende for case 1.

Udvikling beskriver for CBCL, YSR, BYI og TSCC udviklingen fra indskrivning til 1. opfølgning. Vurderingsskemaerne angiver behandlernes vurdering ved gruppebehandlingens afslutning.

Case 1: Behandlerinterview – om gruppen og metoden

Behandlerne siger om den aktuelle gruppe, at forløbet var løst planlagt på forhånd. Og, at de derudover forberedte sig inden hvert møde, under hensyntagen til, hvad der var sket sidste gang.

Behandlerne har indledt hver behandlingsgang med en runde – en slags humørbarometer, hvor deltagerne fortæller, hvordan de har det og hvorfor. Derefter har der været fælles temaer på dagsordenen, som de har arbejdet med på forskellig vis. De har også prioriteret en pause med fælles spising og hygge, men her er behandlerne ikke til stede. Efter pausen har de lavet forskellige øvelser, samt kropslige og kreative aktiviteter.

I denne gruppe har der været meget fokus på angst og på kontrol, fordi det fyldte en del for deltagerne i gruppen. Behandlerne har derfor gennemført øvelser omkring tillid/tillidsbrud: Hvordan lærer man at stole på folk igen? Gruppen har også set film med generalisering af de centrale temaer, f.eks. tillid. Det har ikke fungeret så godt at stille åbne spørgsmål i gruppen, da deltagerne ikke var så gode til at give udtryk for deres opfattelser og holdninger. Behandlerne vurderer, at det både hænger sammen med deltagernes alder og med samspillet i netop denne gruppe. En af behandlerne udtrykker, at det er den hårdeste gruppe hun har haft, fordi pigerne var meget lukkede og ikke gav udtryk for deres opfattelse af forløbet, hverken mundtligt eller kropsligt.

Gruppen har været præget af, at et af medlemmerne ikke var alderssvarende udviklet, og dermed ikke kunne deltage på samme måde som de andre – det har fyldt meget i gruppen. Behandlerne vurderer i tilbageblik, at hun slet ikke skulle have været i gruppen, og det har fået dem til at styrke visitationsprocessen fremover, så der bliver bedre muligheder for matchning. Behandlerne vurderer i det hele taget, at det er vanskeligt at vurdere de piger, de ikke kender i forvejen – om de er egnede til gruppebehandlingen. Betyder f.eks. noget, hvor meget de har talt om krænkelser tidligere.

Behandlerne har, sideløbende med gruppebehandlingen, afholdt møder med forældrene, hvor de har fortalt om, hvordan forældrene bedst støtter børnene samt understøttet forældrenes erfaringsudveksling. Forældrene ville gerne deltage, og behandlerne vurderer desuden, at det kan lette presset på børnene, at de ved, at nogen tager sig af deres forældre også. Forældre og børn var desuden sammen de sidste 20 min. den afsluttende gang, hvor børnene og forældrene præsenterede noget for hinanden. Pigerne skulle fortælle, hvad de ville sige til andre, der havde oplevet en lignende krænkelse og forældrene skulle fortælle, hvordan de havde det – for at anskueliggøre, at forældrene kan have det meget forskelligt ift. det, der er sket. Behandlerne vurderer, at jo yngre deltagerne er, jo vigtigere er det, at der er et forløb for familien samtidig.

Behandlerne mener, at det, at deltagerne ser og mærker andre, som har været udsat for noget lignende, er det vigtigste element i gruppebehandlingen – det der adskiller den fra individuel behandling – og, at de vigtigste resultater af gruppebehandlingen er, at deltagerne ikke længere føler sig alene i verden, og, at de ser, hvordan man kan klare sig og komme videre – det giver håb. De vurderer dog samtidig, at gruppebehandling ikke bør stå alene – det kan ikke være det eneste tilbud.

Case 1: Gruppeinterview

Gruppeinterviewet blev desværre udført uden casens tilstedeværelse, da hun meldte afbud. 2 piger på 12 og 14 år deltog i interviewet. Begge havde afsluttet forløbet 3 måneder før interviewet efter ca. 6 måneders behandling.

Pigerne blev bedt om at nævne de positive aspekter ved gruppebehandlingen. De fremhæver her, at gruppebehandlingen giver mulighed for at tale om det skete i trygge omgivelser, og, at man derved opdager, at man ikke er alene; andre har været udsat for noget lignende – og man føler sig forstået. En af pigerne siger:

Jeg føler ikke længere så meget af det er min skyld. Man tænker, det kan jo ikke være alle deres skyld, at det er sket.

Pigerne har svært ved at komme i tanke om negative aspekter ved gruppebehandlingen. En af pigerne synes dog, det har været hårdt at skulle fortælle hvilket humør, hun var i, hver gang – også når hun ikke havde lyst til det. Og en pige fortæller, at der også kan være ulemper ved at høre de andres historier:

Der er nogle ting, jeg ved ikke, hvordan jeg skal forklare det... Jeg er meget bange, og på nogle ting er jeg blevet mere bange, fordi jeg har hørt på de andre, hvad de er bange for. Så tænker jeg, at det kan være jeg også skal være bange for det.

Begge piger har været glade for at komme i gruppen og mener ikke, der har været problemer internt. De fortæller, at det mest var behandlerne, der talte og satte deltagerne i gang:

De spurgte ind til ting. Man skulle ikke selv sætte det i gang. De spurgte tit om ting. Det var godt, at man ikke selv skulle starte. Jeg havde ikke turdet det.

Pigerne fortæller, at de ikke talte om, hvad der var sket for dem, de første behandlingsgange – det kom først, da de havde fået tillid til hinanden. De mener, at det er et passende antal at være fem i gruppen, og, at gruppebehandling er bedre end individuel behandling, fordi de andre i gruppen har været udsat for noget lignende og forstår en. Det behøver ikke være helt det samme, man har været udsat for – for som en af pigerne siger:

Det er rart, at det ikke er helt det samme, der er sket for os, for så får vi fortalt mere om, hvad der er sket. Og det er rart at fortælle det.

Om afslutningen af gruppebehandlingen siger en af pigerne, at det var for tidligt – de havde lige fået opbygget tillid, og så var det lidt mærkeligt ikke at skulle se hinanden igen og tale sammen. Det stoppede lige pludselig. Måske kunne det have været en god idé at mødes én gang om måneden to gange (normalt var gruppen hver 14. dag), for at trappe langsomt ud af det.

Case 1: Baggrundsdata

Tabel 1.3 Baggrund og opbakning (basisskema)

Baggrundsoplysninger	
Køn	Pige
Alder	12 år
Forældres aktuelle civilstand	Skilt/ikke samlevende
Forældres etniske baggrund	Anden etnisk baggrund
Familiens forsørgelse	Ustabile indkomstforhold
Søskende	3 (nogle har været indblandet i lignende forhold)
Den unges boforhold	Hos mor
Nuværende skoleforhold	Grundskole (1.-10.-klasse)
Er der stillet en diagnose?	Nej
Støtte fra omgivelserne og anden behandling	
Hvem medvirker i visitationssamtalen?	Mor
Støttende ressourcepersoner i familien	Lav grad
Andre støttende ressourcepersoner	Lav grad
Åbenhed om krænkelser i nære omgivelser	Lav grad
Opbakning til gruppebehandling fra forælder	Høj grad
Anden behandling/støtte i relation til krænkelserne?	Individuel terapi samtidig med gruppebehandling, kommunal støtte i familien

Case 1: Oplysninger om krænkelsen

Tabel 1.4 Krænkelsen (basisskema)

Krænkelsens karakter	
Krænker	Far
Alder ved overgreb	9-11 år, kontinuerlige overgreb
Overgrebets karakter	Berøring af kønsdele
Krænkerens type	Truende krænker
Er overgrebet anmeldt?	Ja, far er kendt skyldig i overgreb på tre børn og er fængslet
Relation til krænker i dag	Ingen relation
Reaktion på krænkelsen	
Giver barnet udtryk for, at det følte sig lammet under overgrebssituationen (ingen modstand)?	Ja
Giver barnet udtryk for, at det selv følte sig skyldig i krænkelsen?	Nej
Er barnet blevet pålagt skyld for krænkelsen af en eller flere nærtstående personer?	Nej
Har krænkelsen medført splittelse i familien?	Ja
Har barnet mødt mistro blandt nærtstående?	Nej
Er barnet blevet stigmatiseret eller mobbet?	Nej

Case 1: Udvikling

Tabel 1.5 Målinger (CBCL og YSR)

Instrument	Indskrivning	1. opfølgning	2. opfølgning	Resultat
CBCL total	28	9	12	Normalområde
• affektive problemer	1	0	1	Normalområde
• angst	3	0	1	Normalområde
• somatiske klager	0	0	1	Normalområde
• ADHD-symptomer	4	2	0	Normalområde
• oppositionelle adfærdsproblemer	2	2	1	Normalområde
• svære adfærdsproblemer	1	0	0	Normalområde
Uddybning/fortolkning				
Stabil positiv udvikling. Fald eller stabil udvikling på samtlige skalaer.				
YSR total	-	23	32	Normalområde
• affektive problemer	-	1	5	Normalområde
• angst	-	0	1	Normalområde
• vsomatiske klager	-	0	1	Normalområde
• ADHD-symptomer	-	4	4	Normalområde
• oppositionelle adfærdsproblemer	-	4	1	Normalområde
• svære adfærdsproblemer	-	1	4	Normalområde
Uddybning/fortolkning				
Marginal stigning i totalscore, affektive problemer samt svære adfærdsproblemer fra 1. opfølgning til 2. opfølgning (dvs. marginal/ubetydelig negativ udvikling)				

Case 1: Udvikling

Tabel 1.6 Målinger (TSCC)

Instrument	Indskrivning	Udskrivning	1. opfølgning	2. opfølgning	Resultat
TSCC total	48	18	28	23	Stort og stabilt fald i totalscore
• seksuel bekymring	3	1	1	2	Fald på alle underskalaer
• angst	9	3	5	4	
• depression	10	4	7	4	
• vrede	8	4	6	2	
• posttraumatisk stress	11	3	8	5	
• vdissociation	10	4	4	7	

Uddybning/fortolkning

Positiv udvikling fra indskrivning til udskrivning, og effekten holder stort set ved opfølgningmålingerne

Tabel 1.7 Målinger (BYI), t-scores

Instrument	Indskrivning	Udskrivning	1. opfølgning	2. opfølgning	Resultat
BYI total					
• selvopfattelse	38	42	53	43	Positiv udvikling
• angst	57	46	42	38	Positiv udvikling
• depression	67	52	49	42	

Uddybning/fortolkning

Positiv udvikling. Bedre selvopfattelse, og færre angst og depressionssymptomer.

Selvopfattelsen går fra at være *langt under gennemsnittet* ved indskrivning til ved 1. opfølgning at være *gennemsnitlig*. Ved 2. opfølgning befinder scoren sig *under gennemsnittet*.

Forhøjet niveau af angst ved indskrivning. Markant fald, så niveauet er *gennemsnitlig* ved udskrivning. Effekten er stabil.

Ekstremt forhøjet niveau af depressionssymptomer ved indskrivning. Markant fald således at det ved udskrivning er *gennemsnitlig*.

Case 1: Vurdering

Tabel 1.8 Vurderingsskema (Behandlernes vurdering af pigen ved afslutning af forløbet)

I hvor høj grad vil I vurdere, at barnets/den unges selvbillede er positivt ændret som følge af gruppeforløbet?	3 (middel)
I hvor høj grad vil I vurdere, at barnet/den unge anvender bedre strategier til mestring af sine problemer som følge af gruppeforløbet?	3 (middel)
Hvordan vil I vurdere barnets motivation for aktiv deltagelse i gruppeforløbet?	4
Hvordan vil I vurdere den opbakning, som barnet/den unge har fået fra nære omsorgspersoner i gruppeforløbet?	4
Er barnet/den unge mødt op til alle gruppemøder?	Kun få afbud
Har gruppebehandlingstilbuddet omfattet parallelgruppe/enkeltstående møder for nære omsorgspersoner?	Ja, parallel gruppe
Hvis ja til ovenstående: Har barnets/den unges nære omsorgspersoner deltaget aktivt i møder/eventuel parallelgruppe?	Kun få afbud
Er der under gruppeforløbet opstået særlige problemstillinger i barnets liv?	Fjernelse fra hjemmet
Har der været ændringer i anden støtte omkring barnet/den unge under gruppeforløbet?	Sagsbehandlerskift

Case 1: Interview med pigen og moderen (udført hver for sig, men refereret sammen)

Denne deltager er en 12-årig pige, som har været i gruppebehandling i 6 måneder. Der har kun været få afbud. Pigen og hendes familie har inden forløbet deltaget i familiebehandling ved Rådgivningscentret.

Pigen bor hos moderen, som bakker op om behandlingsforløbet, og har deltaget i parallelgruppe for forældre. Far er krænkeren, han har også krænket flere af pigens halvsøskende og sidder i fængsel pga. seksuelle overgreb på 3 børn – han har kendt sig ikke-skyldig. Krænkelserne bestod i berøring af kønsdele, krænkeren var truende og begik kontinuerlige overgreb i 2 år.

Pigen og hendes søskende blev, efter krænkelserne blev kendt, frivilligt fjernet fra hjemmet, men er nu tilbage hos moderen. Det har været en kompleks sag med flere problemstillinger – vold, misbrug og tvang.

Pigen selv mener, at gruppebehandlingen har gjort, at hun er blevet stærkere og mindre bange. Det har været godt at fortælle om problemerne – det gør, at de fylder mindre i tankerne. Hun synes, at hun er blevet bedre til at snakke om det – men synes også, hun er "færdig" med det nu, og vil gerne videre.

De positive aspekter ved gruppebehandling er ifølge pigen: At opdage, at andre har været ude for noget lignende – det fjerner følelsen af at være alene i verden; at føle sig forstået af andre, der har været ude for noget lignende; at opdage, det ikke er ens egen skyld; at fortælle om overgrebene, og, hvordan man har det – mange gange – gør at man kommer til at tænke mindre over det – det fylder mindre.

Pigen fortæller, at gruppen har fungeret godt – det var passende med 4 deltagere, de lærte hinanden at kende og følte sig trygge. Det var godt, at deltagerne havde nogenlunde samme alder. Hun føler sig ikke svigtet af, at 2 deltagere faldt fra – hun vurderer, at de havde det for svært til at være i gruppen. 2½ time pr gang er tilstrækkeligt – og længden af forløbet har også været passende. Pigen mener ikke selv, at hun havde det så slemt som de andre i gruppen, og hun føler, hun har fået det, hun havde brug for. Hun synes, det har været lidt besværligt, at hun skulle rejse så langt for at deltage, og, at hun har forsømt skolen, som hun er glad for.

Om behandlerne siger hun, at de har skabt gode rammer og sørget for, at deltagerne har hygget sig og følt sig godt tilpas.

Moderens udtalelser bakker pigens op. Hun fortæller, at pigen før behandlingen var blevet mere opfarende, bange og trist. Behandlingen har hjulpet hende til at komme i balance igen, og hun har lært at sige fra. Hun mener, det har haft en stor indflydelse på pigens udvikling, at hun har kunnet snakke om det med de andre og se, hun ikke er alene. Hun vil anbefale gruppebehandling til alle i en lignende situation.

Moderen fortæller også, at hun selv har haft stort udbytte af behandlingen i Rådgivningscentret. Hun har både deltaget i familiebehandling, individuel behandling og i den parallelgruppe for forældre, der er opstået sideløbende med gruppebehandlingen. Hun mener, det er nyttigt for forældrene at udveksle erfaringer og sparre – de kan også nyde godt af at tale med andre i samme situation.

Case 2

I det følgende beskrives den gruppe, case 2 har deltaget i. I tabellerne vil casens data/resultater være fremhævet med fed skrift. Casens data/resultater uddybes i senere tabeller.

Tabel 2.1 Beskrivelse af gruppen (baggrund)

Fast eller løbende gruppe?	Fast gruppe fra april 2012 til oktober 2012
Varighed/hyppighed	10 gange 2 timer (hver anden uge)
Antal deltagere	Fra starten seks piger. Frafald af én pige. Pga. manglende opbakning fra moren.
Alder	13-16 år
Krænkerere	Stedfar (2) Søskende (2) Person(er) udenfor familien, som barnet/den unge kender (1)
Krænkelsernes karakter	Blufærdighedskrænkelser (visuelt overgreb) (1) Voldtægtsforsøg/forsøg på samleje (1) Fuldbyrdet voldtægt/fuldbyrdet samleje (3)
Diagnoser	Ingen
Fremmøde (fra vurderingsskemaer)	Mødt frem hver gang (1) Kun få afbud (1) Mange afbud, sporadisk fremmøde (3)
Motivation (fra vurderingsskemaer)	2. (1) 3. middel (1) 4. (2) 5. høj (1)

Tabel 2.2 Beskrivelse af gruppen

	Indskrivning		Udvikling	
	Case 2	Gennemsnit i gruppen (antal)	Case 2	Gennemsnit i gruppen (antal)
CBCL	22	60 (5)	-9	-23,5 (4)
YSR	37	70,4 (5)	36	2,1 (4)
BYI	48	29,6 (5)	-7	1,25 (4)
• Selvpfattelse	39	17,4 (5)	10	5 (4)
• Angst	36	19,4 (5)	6	3,75 (4)
• Depression				
TSCC	21	50,8 (5)	12	2,95 (4)
Vurderingsskema				
• Selvbillede positivt ændret som følge af gruppeforløbet			4	2,6 (5)
• Anvender bedre strategier til mestring af problemer som følge af gruppeforløbet			4	2,4 (5)

Uddybning - Case 2 i relation til gruppen

- Case 2 har en markant lavere CBCL-score ved indskrivning sammenlignet med gennemsnittet i gruppen. Det vil med andre ord sige, at case 2, ifølge CBCL-scoren, har færre problemer og bedre psykisk helbred end gennemsnittet i gruppen. Fra indskrivning til 1. opfølgning er der en positiv fremgang, men fremgangen er mindre end den gennemsnitlige fremgang i gruppen.
- Ved indskrivningen er YSR-scoren lavere for case 2 end gennemsnittet, og den unge vurderer således egen trivsel bedre end det generelt er tilfældet i gruppen. Fra indskrivning til 1. opfølgning er der imidlertid en negativ udvikling, og modsat forældrenes vurdering, oplever den unge ifølge YSR-scoren, en forværring.
- Case 2 har ved indskrivning en bedre selvpfattelse end det generelt er tilfældet i gruppen. Selvpfattelsesniveauet er imidlertid reduceret ved 1. opfølgning, mens der i gruppen generelt er en svag positiv udvikling.
- Case 2 har ved indskrivning flere angst- og depressionssymptomer end gennemsnittet i gruppen. Angst- og depressionssymptomerne forværres endvidere frem mod 1. opfølgning. I gruppen er der generelt en svag negativ udvikling i forhold til angst og depression fra indskrivning til 1. opfølgning.
- I forhold til TSCC scorer Case 2 ved indskrivning markant lavere end den gennemsnitlige score i gruppen. Fra indskrivning til 1. opfølgning forværres TSCC-scoren, hvilket også er den generelle tendens i gruppen.

Case 2: Behandlerinterview

Interviewet er foretaget i oktober 2012.

Behandlerne har faste punkter, der er ens hver gang: Først er der humørbarometer, og der holdes pause når der er gået en time. Behandlerne har også sørget for at samle op i forhold til sidste gang. Ellers har behandlerne været meget fleksible, også til at tage, hvad der er og bruge, hvad der kan bruges. De har ønsket at tage udgangspunkt i det, pigerne synes er vigtigt. De siger selv, de har brugt en ret løs metode, dog med bevidstheden om, at der er et fast antal gange, så pigerne kunne komme med ideer til, hvad vi skulle nå, inden at forløbet var afsluttet.

Behandlerne har forberedt sig ved at mødes to timer før gruppen og fra gang til gang at diskutere, hvad de skal gøre i gruppen. De har forberedt ca. tre temaer pr. gang - men det er også sket, at der er en, der siger noget, og så tager de det op og smider planen. De har brugt en del "hjemmestrikkede" øvelser - fx den med hjernen, hvor de skal tegne, hvad der fylder i livet. Det er godt at få det ned på papir. Pigerne sidder også meget og tegner for at koncentrere sig. Det må de gerne. De kan godt lide, der er noget, de kan bruge hænderne til.

Det har virket rigtig godt at vise en film (filmen om en grønlandsk pige). Der kom nogle ting frem, de ikke havde talt om før. Filmen gav meget liv og det satte noget i gang hos dem - det virkede godt at have noget 3. at tale om. En af pigerne koblede den på sin egen historie, så der kom mere frem. Dette gjaldt også i nogen grad for en af de stille piger.

Behandlerne har ikke forsøgt at styre, at pigerne har fået lige meget tid - fordi det har været meget forskelligt, hvad emnerne har været. De har prøvet at høre alle om et emne, vi vil jo gerne have dem i spil og se dynamikken mellem dem. Behandlerne er i tvivl, om det er et problem. Nogle taler meget, så måske skal de høre de stille mere. Det har de overvejet. Men det er egentlig okay, at nogen bare snakker mere. De har ikke gjort meget for at styre, men forsøgt at få de stille med. Og én af deltagerne (som muligvis har ADHD) har de været nødt til at stoppe lidt, fordi hun kan bryde ind og spørge efter pause, når en pige taler om noget svært som at miste sin mor. Det er meget lidt følsomt.

Pigerne har været meget åbne overfor det, behandlerne er kommet med - og intet er faldet helt til jorden. En behandler siger:

Det handler også om ambitionsniveau. Det er igen - man må være her, som man er, og fortælle det man gør.

Det har været en god gruppe, og der har været en stor åbenhed og tryghed i gruppen.

Behandlerne siger om fremmødet i gruppen:

Der har altid manglet nogen. Der har været eksamen og ferie osv. Der har vi ikke gjort så meget for at søge udenom. Så jeg ved ikke, om det har været en ustabil gruppe, men alle har ikke altid været her. En har ikke været her så meget pga. eksamen, der har plejefamilie bestemt at skolen var vigtigere, der har vi ikke oplevet så stor opbakning. Vi hører, at hun gerne ville have været kommet. Og Y, der var et par gange, hun ikke var her, men så tror vi, det blev for svært for hende at komme tilbage. Det er længe

siden, hun har været her. Og hun var en af de meget stille, så det kunne evt. være svært for de andre at huske hende.

4 af deltagerne i gruppen er rekrutteret internt, fra Rådgivningscentret - behandlerne fortæller, at det har betydet noget, at der er fire piger, som de har kendt tidligere, og, at de har kendt behandlerne og været i et forløb – det kan have betydet noget for vedholdenheden i forløbet.

Om aldersforskellen siger behandlerne, at det ikke har betydning – sammen bliver de aldersløse. De sidder ikke og tænker over, hvem der er ældst og yngst. Man mærker det kun lidt og det har ikke været et problem. Der har dog været én, der har talt om kærester, og så kan man mærke forskellen. Det er nogle emner, hvor nogle bliver lidt stille, men så lytter de til gengæld.

Behandlerne har været varsomme med at tale om krænkelserne – fordi gruppen mødes relativt få gange og det tager noget tid at åbne gruppen op. De siger:

Jeg tror, vi passer lidt på dem, og så har vi lavet tiltag, hvor vi har nærmet os krænkelsen. Vi har mest spurgt ind, når de selv har bragt det op. Men spørgsmålet er også, hvor meget man bør tale om selve krænkelsen. Vi har ikke ville gå lige på og hårdt. Vi har ikke sagt, at det skal man snakke om for, at man kan komme videre. Og det er måske også det, at der bliver ved med at dukke andre temaer op. Vi har snakket meget om mor, og at føle sig svigtet af hende: Omsorgssvigt, ikke beskyttet mod krænkelsen osv.

Pigerne har tit mange andre problemstillinger i deres liv, som også fylder. Men lige netop krænkelsen, den deler man ikke med andre. Typisk kun få veninder. Så det giver noget at møde andre, der har oplevet lige den krænkelse. Når man lige samler en gruppe med det her krænkelsesproblem, så har de det til fælles og de kan genkende rigtig meget i hinandens historier. Men de har også rigtig mange andre ting. Alkohol i familien for eksempel. Hvis du sidder og er alt for velfungerende, så kan det godt blive et problem i forhold til dem med de mange problemer, det sker dog heller ikke så tit.

Behandlerne bliver spurgt, om pigerne er klar til at afslutte gruppeforløbet – og svarer:

Det er sørme et rigtigt svært spørgsmål. For hvad er det en gruppe skal kunne og gøre? Jeg tror for nogle af dem, så passer det meget godt – også ud fra om de orker mere osv. Jeg kan også tænke at nogle af dem, de kunne snakke meget mere. Mange af dem er også glade for at komme her. De vil nok også komme til at savne hinanden. ... færdigbehandlede, men hvad er det lige det er? Man kan altid gøre mere. Så færdig – nej! Det er der ikke nogen, der er. Men det er ikke sikkert, at de vil blive mere færdige på 10 gange.

Behandleren siger videre, at når forløbet slutter, må de sætte sig ned og finde ud af, hvad der skal ske. En gruppe er sjældent det sidste, der sker. Grupper er gode som en del i forløbet, men for flere af dem kan behandlerne så trække i noget andet arbejdstøj og arbejde med noget nyt. Gruppen kan noget, ingen andre kan. Nogle af pigerne har ikke lyst til at tale alene med voksne. Men gruppen kan ikke alt.

Jeg tænker, at hvis du kun har et skud i bøssen, så er det ikke gruppen, vi skal vælge, så er det familien. Det er en del af noget større.

Case 2: Gruppeinterview

Interviewet blev afholdt oktober 2012, umiddelbart efter gruppeforløbet afslutning. 4 piger deltager i interviewet.

Pigerne nævner følgende positive ting ved gruppebehandlingen:

Min angst er væk, det har jeg haft rigtig meget. Nu har jeg ikke haft det i hele sommerferien. På det tidspunkt havde jeg mange angstanfald, det har jeg ikke længere. Der er også mange andre ting, man kan få med i gruppen, fx havde min venindes far lige begået selvmord.

Man kan altid komme med noget der er galt. Vi laver altid et humørbarometer, der forklarer man, hvorfor man er ked af det. Og så er her en forståelse for hinanden. Det er dejligt at se, man ikke er den eneste. For man ved godt, de er der, men det er rart at se dem. Og så får vi gode boller at spise.

Man kan snakke med andre om det. Der selv har prøvet det. Man kan få snakket ud om mange ting. Altså ikke kun overgrebet. Godt man kan snakke med andre i samme situation.

Jeg føler, jeg er kommet langt i mit forløb, blevet mere tryk med det modsatte køn og jeg er blevet god til at skrive mine tanker ned i en bog som man kan lukke og åbne, når jeg har brug for det og på den måde holde det på afstand. Det med bogen har jeg lært via enesamtaler. Den kan jeg bruge når jeg har lyst, så det ikke fylder hele hverdagen.

De andre piger fortæller, at de ikke bruger bogen så meget – det er bare en mulighed.

Pigerne bliver spurgt om, hvilke ting kunne gøres bedre, og nævner følgende:

- *Der er dårlig tid til at tale i, fordi de er 6 personer – det er svært at komme omkring det hele, lytte, huske og at alle får det de har brug for.*
- *Det kan være svært at overkomme, hvis der går for langt mellem møderne, hvis man fx ikke lige kan komme osv. – og så er det træls, at det slutter. Det er et fristed, så det bliver hårdt at skulle undvære. Man kan sige, hvad man har lyst til her.*
- *De to timer kan være lang tid – det kan ind imellem være svært at koncentrere sig.*
- *Det kan blive langtrukket, når de bruger rigtig rigtig lang tid på en person, i stedet for at komme lidt hurtigere videre til os alle, så vi når lidt mere.*

Pigerne fortæller, hvordan et typisk gruppemøde forløber. Først spørger de til vores humør og så bliver der sat karakter på. Så vil de vide, hvorfor vi fx er på en 7er og ikke en 10er, så skal vi komme med en begrundelse (humørbarometer). Bagefter har de tit et emne, de spørger om - fx nogle af de ting vi har lavet, det kan være et billede af vores hjerne, og, hvad der fylder mest i vores liv, og, hvad der er godt og skidt. Efter sommerferien skulle vi nævne den bedste og dårligste ting ved sommeren. Vi har også skullet komme på ting, vi gerne ville nå, inden gruppen sluttede. Vi har også set film, vi så en om en grønlandsk pige, den var god, og vi snakkede om den bagefter.

Pigerne synes generelt, øvelserne har været gode. En deltager siger dog:

Jeg synes bare godt, vi kunne have brugt lidt mere tid på overgrebene. Vi har brugt meget tid på andre småproblemer som at ens mor er trøls osv. Altså ikke lige som en afhøring fra politiet. Men jeg synes, det har været spændende at høre lidt om de andres historier. Det har vi kun gjort en gang.

En anden siger:

Jeg ville gerne fortælle til en vis grænse. Nu er vi jo i en gruppe hvor vi har oplevet det samme – så er det lettere at snakke om det her, end med en almindelig veninde. Det er nemmere at åbne op her.

Pigerne taler om, hvad behandlerne har gjort: De har lyttet og spurgt og givet nogle gode råd, og de har vendt rådene i gruppen, har bedt om de andres holdninger:

Så rådene blev taget i fællesskab. Det var dejligt, at vi alle var med, og ikke bare de to.

Det har været godt, at behandlerne har styret samtalerne og holdt pigerne fast på et emne:

Ellers snakker vi bare pludselige om alle mulige hverdagsting som negle, drenge osv.

Pigerne siger, de har haft det godt med hinanden – især de fire, som sidder her nu og som har holdt fast ved behandlingen. Nogle er droppet ud – eller har bare ikke været der. En deltager fortæller:

X blev gravid, det fik vi at vide sidste gang. Hun synes, hun var kommet videre, og fik ikke noget ud af det. Og så blev hun ved med at hænge fast i det ved at være her. Det kan jeg godt forstå, det ville jeg heller ikke, hvis jeg var kommet videre.

Pigerne bliver spurgt, om det påvirker gruppen, når der er nogen, der forsvinder. Én deltager svarer.

Det er fint nok for vedkommende, det er hendes valg, hvis hun er kommet videre, behøver hun jo ikke være her. Men jeg synes det er dumt, hvis man gerne vil, men ikke har været her. Y har fx ikke rigtig været her. Det går da lidt ud over gruppen.

Pigerne snakker om, at når de alle 6 er der, kommer de ikke særlig langt – så tager det lang tid at starte op. En deltager siger:

Jeg føler da ikke, at der er blevet sat nok tid af til os hver især, på den måde forstået, at hvis vi har nogle ting vi virkelig har brug for at snakke om - man vil gerne selv snakke, men de andre skal også have lov. Jeg synes heller ikke hele dagen skal gå med humørbarometeret. Jeg synes, humørbarometeret skal laves sådan, at man ser på, hvorfor har du det godt, og, hvorfor dårligt. Vi behøver ikke gå helt ind i forklaringerne.

En deltager nævner også, at det er hårdt at sidde lang tid og lytte til de andres historier, det kan være svært at lytte så længe.

Alle er enige om, at pauserne er gode! Det er godt, at der er tid til at ryge, og at der er mad – for de har nogle gange ikke nået at få frokost. De hygger sig i pausen:

Jeg synes det er dejligt med en pause, hvor vi bare kan snakke sammen og der ikke er nogen der overvåger osv.

Pigerne bliver spurgt til deres forventninger ved forløbets start og svarer blandt andet:

At det ville hjælpe mig fremad, så jeg ikke ville bruge så meget tid på det i hverdagene, så jeg kunne komme videre og lægge det fra mig. Jeg synes også, det er lykket meget godt, men jeg føler jeg har brug for mere tid.

Jeg tænkte bare, at vi skulle snakke mere om overgrebene, men det synes jeg ikke, vi gjorde så meget.

Jeg synes, de andres historier var gode at høre og spændende. Men altså, jeg regnede jo ikke rigtig med jeg skulle være her inde jeg var faktisk ret utilfreds med det. Det var "både og" mit eget valg at komme. Det blev godt i forhold til, hvad jeg forventede.

Jeg glædede mig til at starte. Jeg følte det kunne være godt for mig.

Alle pigerne siger, at de glæder sig til at komme til gruppemøderne. De glæder sig til at komme og snakke om frustrationer, tanker osv. Det er rart at komme.

Flere af deltagerne har prøvet andre typer af behandling og siger om forskellen mellem gruppe og enkeltsamtaler:

Enkeltsamtaler er typisk bare med en voksen. Gruppen er med teenagere, det er rart.

De andre har selv prøvet det, det føles som om, de bedre kan sætte sig ind i min situation. Meget bedre end psykologer og lærer.

Jeg har været glad for mine enkeltsamtaler, jeg havde mere tid kun til mig. Jeg kan rigtig godt lide at komme her også. Jeg synes begge ting var lige gode.

Pigerne synes ikke, det har nogen betydning, at de ikke har været udsat for helt det samme – det gør ingen forskel, at situationen er anderledes:

Jeg har faktisk ikke tænkt over, at det er forskelligt i forhold til, hvordan det er sket og med hvem – bare det, at det er sket.

Pigerne nævner det, de har lært – at det ikke er mærkeligt at have det, som de har det, og at de ikke er alene:

At man ikke skal være bange for at man er unormal, fordi man har været ude for noget – fordi der også er andre. Man har fået lettere at takle situationen, fordi man har set og oplevet, at der er andre i samme situation, man er ikke alene. Det er bedre end bare at vide, at der findes andre i samme situation – vi har set dem.

Case 2: Baggrundsdata

Tabel 2.3 Baggrund og opbakning (basisskema)

Baggrundsuplysninger	
Køn	Pige
Alder	16 år
Forældres aktuelle civilstand	Skilt/ikke samlevende
Forældres etniske baggrund	Etniske danskere
Familiens forsørgelse	Forsørges ved fast lønindtægt
Søskende	5 (har været indblandet i lignende forhold)
Den unges boforhold	Hos far
Nuværende skoleforhold	Grundskole (1.-10.-klasse)
Er der stillet en diagnose?	Nej
Støtte fra omgivelserne og anden behandling	
Hvem medvirker i visitationssamtalen	Far
Støttende ressourcepersoner i familien	Høj grad
Andre støttende ressourcepersoner	Middel grad (veninder og kæreste)
Åbenhed om krænkelser i nære omgivelser	Høj grad
Opbakning til gruppebehandling fra forælder	Høj grad
Anden behandling/støtte i relation til krænkelserne?	Individuel terapi samtidig med gruppebehandling

Case 2: Oplysninger om krænkelsen

Tabel 2.4 Krænkelsen (basisskema)

Krænkelsens karakter	
Krænker	Søskende
Alder ved overgreb	7-8 år, Kontinuerlige overgreb
Overgrebets karakter	Fuldbyrdet voldtægt/fuldbyrdet samleje
Krænkerens type	Overtalelse/bestikkelse
Er overgrebet anmeldt?	Nej
Relation til krænker i dag	Overvejende negativ relation
Reaktion på krænkelsen	
Giver barnet udtryk for, at det følte sig lammet under overgrebssituationen (ingen modstand)?	Nej
Giver barnet udtryk for, at det selv følte sig skyldig i krænkelsen?	Ja
Er barnet blevet pålagt skyld for krænkelsen af en eller flere nærtstående personer?	Nej
Har krænkelsen medført splittelse i familien?	Nej
Har barnet mødt mistro blandt nærtstående?	Nej
Er barnet blevet stigmatiseret eller mobbet?	Nej

I det følgende beskrives udviklingen for case 2. Her skal det tilføjes, at normdata for både CBCL og YSR går til og med piger på 16 år. Case 2 er ved 2. opfølgning ældre end normdata, hvilket kan påvirke fortolkningen af resultaterne. Der findes danske normdata for BYI målingen for piger op til 18 år, således er case 2 ved 2. opfølgning på grænsen/ældre end normdata, hvilket ligeledes kan have en betydning for fortolkningen af resultaterne.

Case 2: Udvikling

Tabel 2.5 Målinger (CBCL og YSR)

Instrument	Indskrivning	1. opfølgning	2. opfølgning	Resultat
CBCL total	22	13	8	Normalområde
• affektive problemer	4	0	0	Normalområde
• angst	0	0	0	Normalområde
• somatiske klager	2	0	0	Normalområde
• ADHD-symptomer	2	3	2	Normalområde
• oppositionelle adfærdsproblemer	2	2	2	Normalområde
• svære adfærdsproblemer	3	1	0	Normalområde
Uddybning/fortolkning				
Overordnet positiv udvikling med fald på samtlige indeks, med undtagelse af ADHD-symptomer og oppositionelle adfærdsproblemer.				
YSR total	37	73	48	Normalområde
• affektive problemer	3	9	4	Normalområde
• angst	3	6	2	Normalområde → Grænseområde → Normalområde
• somatiske klager	0	4	3	Normalområde
• ADHD-symptomer	10	9	6	Klinisk område → Grænseområde → Normalområde
• oppositionelle adfærdsproblemer	6	4	6	Normalområde
• svære adfærdsproblemer	5	5	3	Normalområde
Uddybning/fortolkning				
Overordnet negativ udvikling fra indskrivning til 2. opfølgning. Vedrørende angst er pigen gået fra at befinde sig i normalområdet til at ligge på grænsen mellem det normale og det kliniske område ved 1. opfølgning. Ved 2. opfølgning befinder pigen sig igen indenfor normalområdet. Pigen har udviklet sig positivt i forhold til ADHD-symptomer, hvor pigen ved indskrivning befandt sig i det kliniske område, befinder hun sig ved 2. opfølgning i det normale område. Pigen har ligeledes udviklet sig positivt i forhold til svære adfærdsproblemer.				

Case 2: Udvikling

Tabel 2.6 Målinger (TSCC)

Instrument	Indskrivning	Udskrivning	1. opfølgning	2. opfølgning	Resultat
TSCC total	21	35	33	39	Stigning i totalscore
• seksuel bekymring	6	9	6	7	Stigning på alle underskalaer
• angst	2	6	6	8	
• depression	1	3	6	5	
• vrede	2	7	2	5	
• posttraumatisk stress	6	6	9	8	
• dissociation	4	5	6	8	
Uddybning/fortolkning					
Generel negativ udvikling fra indskrivning til 2. opfølgning.					

Tabel 2.7 Målinger (BYI), t-scores

Instrument	Indskrivning	Udskrivning	1. opfølgning	2. opfølgning	Resultat
BYI					
• selvpfattelse	48	59	38	48	Selvopfattelsesniveauet går fra at være <i>gennemsnitlig</i> ved indskrivning til <i>over gennemsnittet</i> ved udskrivning, men falder til <i>langt under gennemsnittet</i> ved 1. opfølgning. Ved 2. opfølgning er det igen gennemsnitligt.
• angst	39	44	54	48	Stigning i angst og depressions-symptomer, men niveauet er <i>gennemsnitligt</i> i hele perioden.
• depression	36	39	48	48	
Uddybning/fortolkning					
Flere angst og depressionssymptomer. Positiv udvikling i selvpfattelse fra indskrivning til udskrivning, men effekten holder ikke frem til 1. og 2. opfølgning. Der er et markant fald fra udskrivning til 1. opfølgning.					

Case 2: Vurdering

Tabel 2.8 Vurderingsskema (Behandlernes vurdering af pigen ved afslutning af forløbet)

I hvor høj grad vil I vurdere, at barnets/den unges selvbillede er positivt ændret som følge af gruppeforløbet?	4
I hvor høj grad vil I vurdere, at barnet/den unge anvender bedre strategier til mestring af sine problemer som følge af gruppeforløbet?	4
Hvordan vil I vurdere barnets motivation for aktiv deltagelse i gruppeforløbet?	5 (Høj)
Hvordan vil I vurdere den opbakning, som barnet/den unge har fået fra nære omsorgspersoner i gruppeforløbet?	4
Er barnet/den unge mødt op til alle gruppemøder?	Kun få afbud
Har gruppebehandlingstilbuddet omfattet parallelgruppe/enkeltstående møder for nære omsorgspersoner?	Nej
Er der under gruppeforløbet opstået særlige problemstillinger i barnets liv?	-
Har der været ændringer i anden støtte omkring barnet/den unge under gruppeforløbet?	-

Case 2: interview med pigen

Pigen starter med at fortælle, at hun fik tilbuddet om gruppebehandling efter 10 x individuel samtale, og pigen tænkte, at hun ikke var klar til at slutte.

Hun fik at vide, at der ville være 6 piger, som skulle sidde og tale, om det der var sket, og så ville de (behandlerne) hjælpe med at komme videre. Pigerne ville få en chance for at fortælle deres historie om, hvad der var sket og dele erfaringer. Først tænkte hun, at hun måske selv kunne ordne det, og, at hun kunne undvære det. Men hun tænkte også, at det ville være godt at møde andre, så hun ikke kun skulle gå og tale om det med andre, som ikke selv har prøvet det. Andre siger "Jeg forstår godt, hvordan du har det", men det gør de ikke på samme måde.

I gruppen har hun oplevet, at de sidder 6 piger rundt om et bord, som har været udsat for noget lignende eller det samme. Det er bare noget helt andet end at læse om det.

Man føler sig tit alene om det her, men når man kommer i gruppen åbner øjnene op. Der er nogen, der har været udsat for noget lignende. Man finder sig selv og finder ud af, hvordan man har det.

Hun synes især, sammenholdet i gruppen og kommunikation med de andre i gruppen har været godt for hende. Det svære har været, at man skal grave dybt i sig selv og fortælle alt om, hvordan man har det.

Pigen fortæller, at starten med humørbarometer gjorde, at man fik man åbnet op for, hvordan man havde det - og alle fik sagt noget. Hun fortæller også om en cirkel, som skulle forstille deres hoved og inddeles efter, hvad der fyldte i deres hoved. Hvor meget fyldte overgrebet ift. andre ting. Det blev lavet i starten og i slutningen, så der kunne sammenlignes, og man kunne se udviklingen.

Hun mener, de fik sagt det, de havde brug for om krænkelserne. De måtte fortælle det, de ville. Hun siger:

Jeg tror egentlig alle kom ud med det de ville. Man er lidt nysgerrig. Man ved, hvad der er sket med en selv, og nu er man i en gruppe, hvor man ved, at der er sket noget med de andre. Man ved også godt, at det kan påvirke at tale om det. Men vi sagde også, at hvis nogle blev kede af det, så behøver man ikke sige det.

Det er noget andet at tale med veninder - i gruppen har man alle sammen den følelse af, hvordan det har været.

Man kan se på dem, når man fortæller, hvad der er sket med en, at de føler med en. Helt ind i øjnene. Det gør en forskel. Det var noget af det gode ved at komme der.

Pigen synes, at det var rigtig følelsesmæssigt hårdt, men det var også en stor lettelse at komme af med alt det, man har gået og kæmpet med selv. Det er en lettelse at komme ned og snakke med nogen, som har erfaring, som kan sætte sig ind i det. Det var svært til tider at skulle af sted og vide, at man skulle tale om det her.

Pigen fortæller, at behandlerne var ikke med i pauserne - og det kunne pigerne godt lide, fordi de kunne snakke uden dem og komme ud med, hvad der var sket siden sidst. De hyggede sig.

Pigen synes ikke, det gjorde nogen forskel, når de snakkede i gruppen, at de havde været udsat for noget forskelligt – fordi det at være blevet krænkede var fælles. Men hun mener alligevel, der er forskel på, om det er en tæt relation (familiemedlem som krænker) eller hvis det er en ukendt. Det er hårdere psykisk, når man er i familie sammen og ser vedkommende hele tiden.

Aldersforskellen i gruppen havde ingen betydning. Hun var glad for, det var en fast gruppe, og tror det ville være svært, hvis der kom en ny ind, som ikke kendte alles historie.

Om sammenholdet i gruppen siger hun:

Vi havde et godt bånd til hinanden. Ingen blev holdt udenfor. Når vi havde små pauser, snakkede vi om alt mellem himmel og jord. Det var som om vi havde kendt hinanden fra helt små. Det var skønt at vide, at man skulle ned og møde de andre. Sammenholdet var godt. Alle fra gruppen er venner på Facebook i dag.

Om behandlerne siger hun, at de har stillet de dybdegående spørgsmål. Og været øjenåbnere for de ting, de arbejdede med. Pigerne kunne ikke selv gå i dybden med det.

Pigen fortæller, at deltagerne fik en bog (en slags dagbog), som de kunne skrive svære ting i. Det har hjulpet. På et tidspunkt fik hun et vide, at hun skulle skrive et brev til sin bror (krænker) og senere til sin mor. Dette blev skrevet i bogen. Bogen har hun fået til dette formål, og hun bruger den ikke til andet.

Hvis der kommer noget, skriver jeg det ned i den bog, og så lukker jeg det ned. Jeg har stadig bogen, og jeg bruger den stadigvæk. Og den hjælper faktisk. Jeg åbner den, når der er noget jeg har brug for at snakke om. Og der har også hjulpet mig med at kunne stole på drenge.

Hun er begyndt at tale mere om det med andre efter gruppeforløbet og har fået lettere ved det.

Jeg har fået afklaret med mig selv. Det var det, jeg gik efter. Det påvirker mig ikke helt så meget mere. Jeg kan sagtens snakke om det med folk og læse om det i avisen eller på internettet. Jeg kunne slet ikke sidde i et rum, hvor der blev snakket om det før. Jeg har fået styr på mig selv. Nu kan jeg tage en dyb indånding. Det har bare været rent godt, synes jeg.

Om at slutte siger hun, at hun op til afslutningen følte, at hun ikke ville være klar til at slutte allerede, men den sidste gang følte hun, at nu er det slut og det var ok. Hun sagde nej tak til at komme til en afsluttende samtale med behandler.

Om forskellen på individuel og gruppebehandling siger hun. Det er en fordel, at man forinden har fået styr på sine følelser, og, hvordan man har det med det hele (gennem individuel terapi). Vigtigt at have andre end familie og venner at tale med for at blive klar over, hvordan man har det indeni, og, hvad man gerne vil med det. Men gruppen går igennem det samme, og man kan godt komme i gruppe uden individuel terapi først.

Pigen siger, de har talt om kærester i gruppen:

Det talte vi meget om i gruppen. Vi havde det ikke godt med drenge.

Hun fik en ny kæreste, mens hun var i gruppebehandling, og de talte en del om i gruppen, hvordan det skulle fortælles videre. Skal kæresten vide det med det samme, kan man stole på kæresten? Det blev diskuteret med behandlere/gruppen, og pigen valgte at fortælle kæresten det.

Det, at vi fik snakket om det i gruppen, gav en øjenåbner, fordi der kom 6 forskellige synsvinkler + de voksne behandlere og det åbner ens øjne for, hvordan man kan fortælle det her, og skal man nu gøre det og så videre. Det at man spørger og så lige får snakket om det. Så ordner det næsten sig selv.

Pigen synes, gruppebehandlingen har hjulpet hende til at kunne stole på drenge igen:

Jeg har været rigtig, jeg vil ikke sig bange, men jeg har ikke kunnet stole på drenge før. Det forløb her, det gruppeforløb har hjulpet mig så meget. Jeg stoler 100 % på min kæreste, som er en dreng, nu. Det havde jeg aldrig turdet tro på kunne lade sig gøre. Det betyder virkelig noget, at man kan have et normalt forhold, og det kan lade sig gøre efter det her.

Case 2: Interview med far

Far fortæller, at pigen har boet hos ham i tre år. Hun ville være flyttet til ham tidligere, men han kendte ikke til krænkelser og trak det. Mor fortalte først sidenhen om krænkelser. Far var med til visitationsmøder og andre møder inden gruppebehandlingen startede. Mor har valgt fra at deltage i møder omkring behandlingen.

Han fortæller om pigen, at han ikke mærkede så meget til, om hun havde det skidt før behandlingen – i hverdagen var der ikke så meget. Men så en gang imellem, så kunne hun bryde sammen.

Nu er hun selvfølgelig blevet mere voksen og har fået gode redskaber til at takle det. Har fået lukket op omkring det, fortalt det til veninder. Adspurgt om pigen har ændret adfærd siger han:

Ja, hun har tidligere haft to pigekærestes. Nu har hun en drengkæreste og har haft det i 5 måneder. Det er bare sket, og det må siges at være positivt.

Hun kan stadig godt være lidt følsom. Hvis far bliver sur over et eller andet (opvask, mangler at rydde op) – så kan hun godt blive ked af det. Men han synes, det er blevet mindre.

Pigen har aldrig villet tale med far om krænkelser eller behandlingen.

Far vurderer, gruppebehandlingen har gjort godt og mener ikke, pigen har brug for eller lyst til mere behandling lige nu. Han mener ikke, hun har lyst til at få rippet mere op i det, der er sket

Case 3

I det følgende beskrives den gruppe, case 3 har deltaget i. I tabellerne vil casens data/resultater være fremhævet med fed skrift. Casens data/resultater uddybes i senere tabeller.

Tabel 3.1 Beskrivelse af gruppen (baggrund)

Fast eller løbende gruppe?	Fastgruppe fra januar 2013 til maj 2013
Varighed/hyppighed	10 gange a 2½ time ca. hver 14. dag
Antal deltagere	Fem deltagere
Alder	15-17 år
Krænkere	Far (2) Stedfar (1) Andet familiemedlem (1) Person(er) udenfor familien som er ukendt for barnet/den unge (1)
Krænkelsernes karakter	Blufærdighedskrænkelser (visuelt overgreb) (1) Voldtægtsforsøg/forsøg på samleje (1) Fuldbyrdet voldtægt/fuldbyrdet samleje (2) Andet: Berøring, for nærgående (1)
Diagnoser	Spiseforstyrrelse (1) Somatisk diagnose (1)
Andre særlige forhold	-
Fremmøde (fra vurderingsskemaer)	Mødt frem hver gang (2) Kun få afbud (3)
Motivation (fra vurderingsskemaer)	4. (1) 5. Høj (4)

Tabel 3.2 Beskrivelse af gruppen (udvikling)

	Indskrivning		Udvikling	
	Case 3	Gennemsnit i gruppen (antal)	Case 3	Gennemsnit i gruppen (antal)
CBCL	45	59,8 (5)	-	-30,8 (3)
YSR	106	61,4 (5)	-	-15,4 (3)
BYI	42	31,2 (5)	13	2 (5)
• Selvføttelse	68	18,2 (5)	-13	-7,3 (5)
• Angst	65	12,8 (5)	-19	-9(5)
• Depression				
TSCC	86	47 (5)	-65	-8,2 (5)
Vurderingsskema				3,6 (5)
• Selvbillede positivt ændret som følge af gruppeforløbet				
• Anvender bedre strategier til mestring af problemer som følge af gruppeforløbet				3,2 (5)

Uddybning - Case 3 i relation til gruppen

- Ved indskrivning har case 3 en lavere CBCL-score sammenlignet med gennemsnittet i gruppen. Det vil med andre ord sige, at case 3, ifølge CBCL-scoren, har færre problemer og bedre psykisk helbred end gennemsnittet i gruppen.
- I forhold til YSR er case 3 markant dårligere end gennemsnittet i gruppen. Den unge vurderer således egen trivsel værre end det generelt er tilfældet i gruppen.
- Case 3 har et højere selvføttelsesniveau end gennemsnittet for gruppen. Fra indskrivning til udskrivning er der en positiv udvikling. I gruppen er der også generelt en svag fremgang i forhold til de unges selvføttelse
- Case 3 har ved indskrivning markant flere angst- og depressionssymptomer end gennemsnittet i gruppen. Angst- og depressionssymptomerne er reduceret ved udskrivning, hvilket også er den generelle tendens i gruppen.
- I forhold til TSCC befinder case 3 sig betydeligt over gennemsnittet i gruppen. Der er imidlertid en tydelig positiv udvikling fra indskrivning til udskrivning. Den gennemsnitlige udvikling i gruppen er ligeledes positiv, men mindre.

Udvikling i BYI og TSCC er udviklingen fra indskrivning til udskrivning. Vurderingsskemaerne angiver behandlernes vurdering ved gruppebehandlingens afslutning.

Case 3: Interview med behandlere

Der blev ikke udført interview med behandlerne efter denne gruppe, men de udfyldte et spørgeskema om behandlingen, som nedenstående bygger på.

Gruppen bestod primært af piger henvist fra kollegaer/andre rådgivere i centret – så behandlerne havde et vist forhåndskendskabet til flere af pigerne. Det mener de har været en fordel i forhold til at kunne vurdere relevansen af gruppeforløb og timingen i forhold til deltagernes tid og motivation.

Behandlerne beskriver behandlingen som terapeutiske gruppesamtaler ud fra temaer introduceret af behandlerne og/eller valgt af pigerne selv. Der har været lagt vægt på involvering af alle gruppe-medlemmer, samt på at skabe en tryk stemning og faste strukturer/rutiner

To øvelser har været særligt virksomme: Filmvisning som optakt til samtale om relevante temaer – pigerne kobede rigtig fint deres egne erfaringer på elementer fra filmen, og den var til stor inspiration for dem i forhold til at tale om deres egne erfaringer. Desuden fungerede brevskrivning til krænker godt – det var meget engagerende og vedkommende for pigerne.

Tryghedsniveauet blev relativt hurtigt højt i gruppen. Behandlerne vurderer, der var en god gruppesammensætning – et godt match af pigerne med forskellige forudsætninger. Der var også høj motivation hos pigerne og god støtte fra de voksne omkring dem

Behandlerne nævner, at der har været lidt problemer med at få pigerne til at give klar besked om afbud i tide, eller i det hele taget at huske at melde afbud.

Ved afslutning af forløbet afholder behandlerne afsluttende samtaler med hver enkelt pige og primær omsorgsperson/og evt. rådgiver med henblik på vurdering af behov. Tre af pigerne er også i andre interne tilbud og fortsætter muligvis dette.

Behandlerne fremhæver følgende positive erfaringer fra gruppebehandlingen:

- At de har stor opmærksomhed på at få samspillet mellem pigerne til at fungere, at hjælpe dem til at forholde sig og reagere på hinanden og dele deres erfaringer.
- At de kan skabe rummelighed, og, at de kan se forskellighederne som et aktiv, ikke som et problem.
- At behandlerne skaber den trygge ramme, men det er pigerne der bringer indhold, og behandlerne oplever, at pigerne er mere vigtige for hinanden, end behandlerne er for dem – det er derfor vigtigt, at deres stemmer bliver hørt mere end vores.

Behandlerne fortæller, at de ved viden om, at 1 af pigerne fortsat var i risiko for at blive udsat for overgreb under samvær, straks lavede en underretning, og dermed blev meget tydelige voksne for pigerne – de tror, det betød meget for pigernes tillid til dem.

Behandlerne mener, at de undervejs i projektet er blevet mere faste i deres form for afvikling af forløbet – ift. indhold, temaer, filmvisning osv. De er blevet mere optaget af proces og indhold, end af at følge et bestemt program eller skulle nå nogle bestemte øvelser i et forløb.

Case 3: Gruppeinterview

Interviewet blev udført i maj 2013. 3 deltagere fra gruppen, alle mellem 15-17 år, blev interviewet. To af deltagerne var ikke med til gruppeinterviewet, da de skulle til eksamen.

To af pigerne starter med at fortælle, hvad der har været godt ved at gå i gruppebehandlingen:

At det var fedt, det var en gruppe med folk, med de samme problemer, så man kunne snakke med dem og ikke følte sig alene. Det var nemmere at snakke, fordi vi er ens på en eller anden måde, det gør det lettere. Og så føler jeg ikke, at jeg er så alene mere. Her kan jeg snakke om det.

At jeg har lært at bearbejde mine følelser, og takle dem på en god måde i stedet for at lukke mig inde. Og når man kommer her, så ved man, man ikke er alene. Og at man kan relatere til de andre, hvis der er en, der har det svært. Vi får snakket tingene igennem. Og jeg har fået et tættere forhold til mine forældre. Min mor er en rigtig god støtte, så jeg altid kan komme til hende.

Flere deltagere nævner, at de er skuffede over, at de alligevel ikke fik besøg af en, som har oplevet en krænkelse, men som i dag er under uddannelse og har fået børn – hende ville de gerne have mødt.

En deltager fortæller, at det også kan være hårdt at komme i gruppen.

Ved at gå i gruppe hver anden uge, kommer oplevelserne til at fylde meget, det er træls, når man lige har lagt en dæmper på tankerne. Det fylder meget, når man skal tænke på det dårlige. Der er mange blandende følelser omkring det, de kan godt blive lidt for meget nogle gange, fordi det er et ømt emne, der er svært at tale om.

I begyndelsen var pigerne generte og de syntes, det var svært at sige noget til at starte med. Da de fik snakket lidt var det lettere. Anden gang var det også lettere at sige hej. Den tredje gang var det ligesom, at de havde kendt hinanden i lang tid.

Jeg tror også, vi har haft et par grineflip

Pigerne fortæller, de har hørt hinandens historier. De har ikke alle sagt lige meget i starten – én fortæller at det især var de to piger, der ikke er med til interviewet, der snakkede om overgrebet

De snakkede en helt masse. Jeg var den sidste og der var næsten kun 5 min tilbage, Jeg havde virkelig svært ved at fortælle en helt masse. Jeg tror, det var første og anden gang, vi talte om det"

De har ikke snakket så meget om krænkelsen, men mere om de følelser, de havde, lige da det skete, og hvordan de har haft det bagefter. De har talt om, hvordan man håndterer de følelser. En pige siger:

Jeg tænker, at vi har haft en samtale før gruppen, der skulle vi fortælle det hele. På den måde har jeg fortalt det. Så jeg er glad for, at vi bare skulle snakke om følelserne, i stedet for hvordan det var sket.

En pige siger:

Jeg synes i hvert fald det var hårdt at lytte til de andres historier. Det er jo forfærdeligt, hvad der kan ske ude i verden. Jeg er jo den eneste, der stadig snakker med den, der har krænkede mig, det er jo min far,

som jeg ser i weekender. De andre virker helt overraskede over, at jeg stadig snakker med ham, jeg tænker bare at det er helt normalt for mig.

De taler også om andet end overgrebet. F.eks. når de har haft lidt problemer med forældrene. Så det kan også være helt almindelige ting, teenage-ting, de taler om.

En pige siger, at bare det at man ved, der er andre på ens egen alder, der har været udsat for noget lignende, er rart. Og det skaber et sammenhold i gruppen, at alle har oplevet det og kan relatere til hinanden. En anden siger, at hun er glad for, at hun ikke skal gå med det hele selv. Hun har fået nemmere ved at snakke om det nu. I hvert fald hvis hun selv har lyst.

Af konkrete aktiviteter nævner de, at de har set film, og, at de har skrevet et brev til dem, der har krænket dem. I pausen har de spist boller og snakket, uden behandlerne, det er kun her, de har talt om kærester.

Det er nok bedre, at vi bare sidder os for os selv i pausen.

Flere deltagere synes, det kan være svært at nå behandlingen mellem alt det andet, de skal. Én siger:

Jeg vil gerne af sted, men samtidig komme det til at fylde en del i ens liv, og det tager også en del tid. Nu går jeg i gymnasiet, så det taget nogle gang de sidste af mine timer. Men jeg synes, jeg får meget ud af det, jeg har brug for her.

Pigerne synes ikke, det gør noget, at de har været udsat for forskellige krænkelser:

Nej, uanset, hvem det er, så er det jo en krænkelse. En eller anden form, og man har de samme følelser omkring det. Jeg havde i hvert fald et meget anstrengt forhold til min krop, inden jeg fortalte det. Fordi nu blev den beskidt og det dur ikke.

Om behandlerne siger pigerne, at de har lyttet og spurgt ind til det. Når pigerne snakker, så har behandlerne spurgt ind også til deres følelser – hvorfor de var der. Nogle gange har de bare lyttet. Det er rart! Og at de samtidig stiller nogle spørgsmål, så man kan forstå, hvordan man har det.

Vi sidder bare og har en samtale, og det er os, der har været ude for det og kan relatere. Tove og Inge er mere en støtte. Tove og Inge har været der, men vi har selv været gode til at få en samtale i gang.

De synes, det er passende med 5 i gruppen – det er også OK, når de kun er tre som i dag, så er der bedre tid. Aldersspændet har også været passende, synes de.

Alle pigerne kunne tænke sig, forløbet varede lidt længere:

Altså, jeg er kommet videre, selvfølgelig kunne jeg godt tænke mig, at det varede lidt længere. Men det er bare fordi, man så er sikker på, man har fået det helt bearbejdet, der tror jeg lige, der mangler et par gange til for, at jeg ved om jeg har styr på det hele.

Case 3: Baggrundsdata

Tabel 3.3 Baggrund og opbakning (basisskema)

Baggrundoplysninger	
Køn	Pige
Alder	16
Forældres aktuelle civilstand	Skilt
Forældres etniske baggrund	Anden etnisk baggrund end dansk
Familiens forsørgelse	Fast lønindtægt
Søskende	1 (12 år) Ikke involveret i lign. problemstillinger
Den unges boforhold	Hos mor
Nuværende skoleforhold	Grundskole
Er der stillet en diagnose?	Nej
Støtte fra omgivelserne og anden behandling	
Hvem medvirker i visitationssamtalen?	Mor
Støttende ressourcepersoner i familien	I høj grad (mor, moster)
Andre støttende ressourcepersoner	I høj grad (veninder, venindes mor)
Åbenhed om krænkelser i nære omgivelser	Middel grad
Opbakning til gruppebehandling fra forælder	Høj grad
Anden behandling/støtte i relation til krænkelserne?	Tidligere i individuel terapi i 1 år

Case 3: Oplysninger om krænkelsen

Tabel 3.4 Krænkelsen (basisskema)

Krænkelsens karakter	
Krænker	Far
Alder ved overgreb	14, kontinuerlige overgreb
Overgrebets karakter	Fuldbyrdet voldtægt
Krænkerens type	Truende krænker
Er overgrebet anmeldt?	Ja, far afsoner 2½ års fængsel
Relation til krænker i dag	Ingen relation
Reaktion på krænkelsen	
Giver barnet udtryk for, at det følte sig lammet under overgrebssituationen (ingen modstand)?	Ja
Giver barnet udtryk for, at det selv følte sig skyldig i krænkelsen?	Ja
Er barnet blevet pålagt skyld for krænkelsen af en eller flere nærtstående personer?	Ja
Har krænkelsen medført splittelse i familien?	Ja
Har barnet mødt mistro blandt nærtstående?	Ja – blandt fars familie
Er barnet blevet stigmatiseret eller mobbet?	Nej

Case 3: Udvikling

Tabel 3.5 Målinger (CBCL og YSR)

Instrument	Indskrivning	Resultat
CBCL total	45	Normalområde
• affektive problemer	3	Normalområde
• angst	5	Klinisk område
• somatiske klager	3	Normalområde
• ADHD-symptomer	2	Normalområde
• oppositionelle adfærdsproblemer	4	Normalområde
• svære adfærdsproblemer	5	Normalområde
Uddybning/fortolkning		
Ingen opfølgingsmåling endnu – derfor ingen målt udvikling.		
YSR total	106	Klinisk område
• affektive problemer	18	Klinisk område
• angst	7	Grænseområde
• somatiske klager	7	Grænseområde
• ADHD-symptomer	8	Normalområde
• oppositionelle adfærdsproblemer	8	Grænseområde
• svære adfærdsproblemer	11	Grænseområde
Uddybning/fortolkning		
Ingen opfølgingsmåling – derfor ingen målt udvikling.		

Case 3: Udvikling

Tabel 3.6 Målinger (TSCC)

Instrument	Indskrivning	Udskrivning	Resultat
TSCC total	86	21	Positiv udvikling
• seksuel bekymring	13	8	Fald på alle underskalaer
• angst	15	4	
• depression	15	3	
• vrede	13	1	
• posttraumatisk stress	22	5	
• dissociation	13	0	
Uddybning/fortolkning: Positiv udvikling fra indskrivning til udskrivning.			

Tabel 3.7 Målinger (BYI), t-scores

Instrument	Indskrivning	Udskrivning	Resultat
BYI			
• selvpfattelse	42	61	Selvopfattelsesniveauet er ved indskrivning <i>under gennemsnittet</i> , mens det ved udskrivning er steget markant. Her er niveauet <i>over gennemsnittet</i> .
• angst	68	53	Ved indskrivning er angstsymptomerne <i>ekstremt forhøjet</i> , men det ved udskrivning er faldet betydeligt, så niveauet er <i>gennemsnitlig</i> .
• depression	65	42	Depressionssymptomerne er ved indskrivning <i>moderat forhøjet</i> , mens det ved udskrivning er faldet til <i>gennemsnitlig</i> .
Uddybning/fortolkning Positiv udvikling fra indskrivning til udskrivning. Bedre selvpfattelse. Færre angst og depressionssymptomer.			

Tabel 3.8 Vurderingsskema (Behandlernes vurdering af pigen ved afslutning af forløbet)

I hvor høj grad vil I vurdere, at barnets/den unges selvbillede er positivt ændret som følge af gruppeforløbet?	4
I hvor høj grad vil I vurdere, at barnet/den unge anvender bedre strategier til mestring af sine problemer som følge af gruppeforløbet?	4
Hvordan vil I vurdere barnets motivation for aktiv deltagelse i gruppeforløbet?	5 (Høj)
Hvordan vil I vurdere den opbakning, som barnet/den unge har fået fra nære omsorgspersoner i gruppeforløbet?	5 (Høj)
Er barnet/den unge mødt op til alle gruppemøder?	Kun få afbud
Har gruppebehandlingstilbuddet omfattet parallelgruppe/enkeltstående møder for nære omsorgspersoner?	Nej
Er der under gruppeforløbet opstået særlige problemstillinger i barnets liv?	Nej
Har der været ændringer i anden støtte omkring barnet/den unge under gruppeforløbet?	Sagsbehandlerskift

Case 3: Interview med deltager

Interviewet er foretaget september 2013.

Pigen har gået i to grupper – hun startede i en åben gruppe, som stoppede, da hun havde været der 2-3 gange. Derefter kom hun med i en lukket gruppe, som mødtes hver anden uge fra februar til juni 2013. Pigen har ikke gået i anden behandling. Det var hendes kontaktperson, der foreslog gruppebehandlingen, og Socialrådgiveren formidlede kontakten til Rådgivningscentret. Hun har tidligere gået i ungekontakten, fordi hun ikke kunne enes med sin mor. Før behandlingen pjækkede hun meget fra skolen.

Hun fortæller, at hun ikke var nervøs for at tale med de voksne, men nervøs for, hvad de andre unge ville sige; om de ville synes, hun var mærkelig, eller om de ville tro på, hvad der var sket. Hun tænkte også over, om der ville være en, hun kendte

Hun syntes ikke, hun havde fået særlig meget at vide – kun at det var en gruppe, hvor der var 2 voksne og ca. 5 unge, og at de skulle snakke.

Jeg ville gerne komme videre og tænke på nogle andre ting. Jeg tænkte rigtig meget på det, og tænkte; Kommer han lige pludselig bagfra og gør nogle ting...

I starten var det lidt svært at fortælle sin egen historie – men det gik over. Pigen fremhæver følgende positive aspekter ved gruppebehandlingen: Jeg har kunnet fortælle min historie; jeg har mødt andre piger, som har været udsat for det samme, jeg har fået redskaber til, hvad jeg kunne gøre, hvis jeg fx mødte krænker. Hun fortæller om den film, de har set over flere møder – efter hvert afsnit stoppede de og diskuterede relevansen for dem. Humørbarometeret kunne hun godt lide – og rammerne:

Når man kom, var der altid frugt og papir og farver. Og de der "centicubes" (byggeklodser), så man kunne sidde med dem, mens man lyttede. Det var rart. At man ikke bare skulle sidde og kigge på en bestemt person i en halv time. Jeg kan sagtens lytte samtidig.

Den første gruppe var der 7 deltagere, men det var sjældent, at alle kom, og nogle gik ud. Det var derfor ikke et problem, at der var flere i gruppen. Der var 5 deltagere i den faste gruppe. De har stadig kontakt.

Vi havde et rigtig godt sammenhold, kunne snakke og grine.

Nogle snakkede mere sammen end andre. Der var plads nok til, at man kunne sige det, man gerne ville sige. En var ikke så meget med, hun var svær at komme ind på, meget lukket.

Aldersfordelingen var 15-17 år. Der er lidt forskel på alderen. En på 15 har oplevet noget andet end en på 17. Men det gjorde ikke noget. Alle prøvede at tale sammen. De talte meget på kryds og tværs. Hun mener ikke, at forskellene på, hvad gruppedeltagerne har været udsat for, gør den store forskel.

Der var ikke en fast dagsorden. Hvis man ikke nåede noget en dag, kunne man tale om det næste gang. De talte meget om forholdet til deres mor.

I rygepausen talte rygere meget sammen udenfor. En deltager var ikke med der. De voksne var ikke med i pausen. De voksne spiste i deres køkken, og deltagerne i lokalet, hvor de mødtes. Deltagerne talte meget fjollet (sjofelt), og de lagde ikke mærke til, at de voksne ikke var der.

En deltager i den første åbne gruppe forlod gruppen, fordi denne pige startede. De kendte hinanden gennem en fælles veninde, og derfor var den anden pige bange for, at hun ville sige noget videre til veninden. Ved den første gruppe følte hun sig ikke så sikker på at sige noget (fordi hun var ny).

Gruppebehandlingen har hjulpet pigen til ikke at tænke så meget på krænkelserne. At få det ud og tale om det, og ikke holde det hemmeligt. (Pigen havde holdt det hemmeligt for sin mor i et stykke tid).

Jeg er begyndt at holde op med at tænke så meget på det, min far har gjort. Men med hensyn til drenge har jeg meget afstand. De skal ikke komme for tæt på.

Før krænkelserne kunne hun godt stole på fyre, men ikke nu. Hun mener ikke, det har ændret sig pga. gruppebehandlingen – og så måske alligevel en lille ændring i forhold til drenge.

Det har ændret sig lidt, fordi der var en fra gruppen, som har fortalt, hvordan hun har det med sin kæreste. Jeg kunne komme ud med alle mine tanker.

Pigen fortæller, hun havde blandede følelser inden hun skulle til behandlingen – hun var nervøs de første gange, men ellers har hun mest glædet sig

Enkelte gange har jeg tænkt, at åh det orker jeg ikke efter en lang skoledag. Men når man så kommer af sted, så skal man hygge og snakke med de andre piger, og så gør det ikke noget.

Pigen har fortalt andre om, hvad de har lavet i gruppen, f.eks. at de har set film - men hun har ikke nævnt navne, de havde jo en aftale om tavshedspligt.

Jeg var meget nervøs for, om de andre ville gå rundt og sige noget om mig. Men jeg begyndte at stole på de andre. Vi lovede hinanden, at vi ikke ville sige det.

Der faldt dom kort før deltager startede i gruppebehandling, og far sidder i fængsel.

Alligevel har jeg stadig den der fornemmelse nogle gange. Hvis jeg går inde i byen, og der er rigtig mange mennesker, så kan jeg nogle gange være bange for, at han fx går bag ved mig. Jeg har det med at kigge bagud. Og jeg bryder mig heller ikke om at gå alene udenfor om aftenen. Hvis jeg har besøgt en, har jeg altid en veninde eller min mor i røret, mens jeg går, så jeg kan bede dem ringe til nogen.

Pigen fortæller om hvordan hun kan takle, når faren kommer ud fra fængsel:

Vi har snakket om, hvad jeg kan gøre. Jeg skal prøve at undgå ham totalt, og jeg skal ikke gå fuldstændig i panik. Det gjorde jeg før. Han kunne finde på at svine mig til i bussen på hans modersmål osv.

Hun synes, hun var klar til at stoppe forløbet og mener ikke, hun har brug for anden behandling lige nu:

Nej, ikke lige nu. Hvis jeg ser ham når han er kommet ud, tror jeg, jeg har brug for at tale med en eller anden psykolog. Jeg er bange for, om han kommer tilbage til Aarhus. Rart han først kommer ud, når jeg er fyldt 18, så kan han ikke gøre mig noget. Kan få et polititilhold. Jeg har fået en masse råd til, hvad jeg kan gøre. Jeg er altid velkommen til at komme derind, hvis jeg har brug for at snakke.

Case 3: Interview med mor

Gennemført september 2013.

Moren fortæller, at resten af familien ikke har fået hjælp – og det er ok, hun synes, de kan klare det selv. Den øvrige familie har støttet. Hun tænker dog, det kunne have været rart med en gruppe for forældre. At tale med andre, som kendte til det. Hun følte skyld, fordi hun ikke opdagede det. Datter boede hos far efter skilsmisse, og det var der det skete, så datter bebrejder ikke mor, men mor er ked af, at hun ikke opdagede det.

Før datteren kom i gruppebehandling synes moren, at hun var sur og aggressiv – og hun pjækkede meget fra skole. Gruppebehandlingen har hjulpet på det – datteren er ikke længere så sur og aggressiv, mener moren – og hun siger også, at det har hjulpet meget på forholdet mellem mor og datter. De kan snakke sammen nu, og datteren er mere åben om de problemer, der trykker hende. Hun har lært noget om aktiv lytning. Når de kommer op at skændes, kan de gå hver til sit og komme tilbage, når de kan snakke om det. Datteren har fået mere selvtillid. Hun er blevet mere moden.

Jeg har fået min pige tilbage. Det har været rigtig rigtig fint.

Moren fortæller, at datteren tidligere følte meget skyld men at det er bedre nu:

Det er ikke hendes skyld. Hun har fattet det nu. At det ikke er hendes skyld. Det er gruppens skyld. Hun har tidligere sagt, "Mor, hvad hvis det var mig? Måske lagde jeg op til noget". Jeg siger, at det ikke er dig. Men hun har fået det bekræftet i gruppen. Det er jeg glad for. Hun er kommet af med skyldfølelsen. Det virker bedre, når en professionel siger det, end når ens mor siger det. Hun ved godt, at jeg har læst noget psykologi, men hun vil have, at jeg er mor.

Moren husker, at pigen kom glad og afslappet hjem fra gruppebehandlingen. Hun har lært at skrive dagbog og nedfælde sine følelser på papir. Hun er begyndt på ny skole efter sommerferien (lige efter afslutning af gruppebehandlingen), og det er gået rigtig godt.

Hun begyndte at gå i skole hver dag efter hun begyndte på behandling. Og hendes karakterer er gået op. Det har været rigtig rigtig godt.

Moren mener, at gruppebehandlingen har været rigtig god for datteren – men at hun også godt kunne have brug for mere behandling:

Jeg tror individuelle samtaler med en psykolog vil være én god ide. Nogle gange er hun stadigvæk lidt sur og ked af det. Hun er næsten det samme som før det skete, men jeg tror, hun har brug for mere støtte.

Mor fortæller til sidst, at da datteren fortalte om overgrebet, vidste mor først ikke om hun skulle tro på det, fordi datteren løj en del før (bl.a. om pjæk fra skole). Moren sagde, de skulle sove på det, og hvis

hun stadig stod ved det næste morgen, gik de til politiet. Faren blev dømt, men ankede første dom, så retssagen har været meget lang tid undervejs.

Datteren siger, at det er ok at fortælle til andre, hvad der er sket, for hun har ikke noget at skamme sig over.

Case 4

I det følgende beskrives den gruppe, case 4 har deltaget i. I tabellerne vil casens data/resultater være fremhævet med fed skrift. Casens data/resultater uddybes i senere tabeller.

Tabel 4.1 Beskrivelse af gruppen (baggrund)

Fast eller løbende gruppe?	Først fast, siden opdeling i to løbende grupper. Denne gruppe er den ældre. <ul style="list-style-type: none">• Deltager 1 [1004]: november 2010 til juni 2012• Deltager 2: august 2010 til juni 2011• Deltager 3: september 2010 til juni 2012• Deltager 4: september 2010 til maj 2012• Deltager 5: november 2010 til juni 2011• Deltager 6: januar 2011 til februar 2012
Varighed/hyppighed	Hver anden uge, 3 timer
Antal deltagere	Seks
Alder	15-18 år
Krænker	Stedfar (1) Søskende (1) Andet familiemedlem (1) Person(er) udenfor familien, som barnet/den unge kender (3)
Krænkelsernes karakter	Berøring af kønsdele (3) Fuldbyrdet voldtægt/fuldbyrdet samleje (3)
Fremmøde (fra vurderingsskemaer)	Kun få afbud (5) Mange afbud, sporadisk fremmøde (1)
Motivation (fra vurderingsskemaer)	1. slet ikke (1) 3. middel (1) 4. (2) 5. høj (2)

Tabel 4.2 Beskrivelse af gruppen

	Indskrivning		Udvikling	
	Case 4	Gennemsnit i gruppen (antal)	Case 4	Gennemsnit i gruppen (antal)
CBCL	42	58,25 (4)	-36	-37,2 (3)
YSR	76	72 (6)	-63	-24,2 (4)
BYI	22	30,5 (6)	7	-6,8 (6)
• Selvfølelse	29	23,67 (6)	-18	-15,4 (6)
• Angst	26	25 (6)	-18	-20 (6)
• Depression				
TSCC	64	65,83 (6)	-49	-34,03 (5)
Vurderingsskema				
• Selvbillede positivt ændret som følge af gruppeforløbet			4	3,33 (6)
• Anvender bedre strategier til mestring af problemer som følge af gruppeforløbet			4	3,33 (6)

Uddybning - Case 4 i relation til gruppen

- Ved indskrivning har case 4 en lavere CBCL-score sammenlignet med gennemsnittet i gruppen. Det vil med andre ord sige, at case 4, ifølge CBCL-scoren, har færre problemer og bedre psykisk helbred end gennemsnittet i gruppen. Der er en tydelig positiv udvikling fra indskrivning til 1. opfølgning, hvilket også er den generelle tendens i gruppen.
- Ved indskrivning har case 4 en YSR-score, der er nogenlunde gennemsnitlig for gruppen. Ved 1. opfølgning scorer case 4 markant lavere sammenlignet med resultatet ved indskrivning. Det vil med andre ord sige, at den unges generelle trivsel ifølge dette mål, er forbedret. Den gennemsnitlige udvikling i gruppen er mindre, men positiv.
- Case 4 har en lavere selvfølelse ved indskrivning end gennemsnittet i gruppen. Ved 1. opfølgning er selvfølelsen forbedret, mens den generelle udvikling i gruppen er negativ.
- Case 4 har lidt flere angst- og depressionssymptomer end gennemsnittet i gruppen. Ved 1. opfølgning er angst- og depressionssymptomerne reduceret markant, hvilket også er den generelle tendens i gruppen.
- Ved indskrivning har case 4 en TSCC-score, der er omkring gennemsnittet for gruppen. Der er en markant positiv udvikling fra indskrivning til 1. opfølgning, hvilket også gælder gruppen generelt.

Case 4: Behandlerinterview

Udført april 2011.

Ifølge den oprindelige indsatsteori baserer Hjørring Kommune grundlæggende behandlingen på viden om PTSD, viden om gruppeprocesser, teori om barnets personlighedsudvikling forstået ud fra selvudviklingen (bl.a. Daniel Stern), og teori om 4 tilknytningstyper (jf. Kari Killén). Tilgangen indebærer individuel terapi i gruppesammenhæng, oplevelsesorienteret terapi med baggrund i psykodynamisk og eksistentielistisk terapi, samt elementer fra kognitiv, narrativ og systemisk terapi. Tegneterapi og kropsfordybelse anvendes som konkrete terapeutiske redskaber.

De to behandlere i Hjørring har sammen de to åbne grupper. Tilgangen i de to grupper er i udgangspunktet ens, men behandlingen tilpasses selvfølgelig aldersgruppen og de konkrete deltagere. I den ældre gruppe fortæller behandlerne således, at der har været mere fokus på seksualitet. Flere af deltagerne har kærester, og kan måske have svært ved at vise dem tillid – det arbejdes der med i gruppen. Desuden har der været flere åbne konflikter i den ældre gruppe, primært pga. deltagernes forudgående kendskab til hinanden. I den yngre gruppe har behandlerne arbejdet mere med omsorg, tillid og tryghed, da følelsen af svigt har været udtalt her. Relationen til forældrene fylder også en del hos de yngre – følelsen af, at forældrene ikke kunne beskytte dem mod overgrebet. Her opleves forældresamarbejdet også vigtigere end i den ældre gruppe.

Behandlerne har arbejdet med følgende overordnede dagsorden for hver gruppesession:

1. Mindfulnessøvelse – komme til stede
2. Siden sidst-runde
3. Identifikation af arbejds punkter (individuelle)
4. Pause inkl. spisning (behandlerne er til stede)
5. Arbejde med de individuelle arbejds punkter
6. Fremlæggelse/individuel terapi i gruppen
7. Afslutning inkl. deltagernes notering i logbog (hvordan har det været i dag?)

Behandlerne i Hjørring har brugt individuel terapi i gruppe overfor begge aldersgrupper. De har benyttet sig af gængse terapeutiske tekniker som spejling og sokratiske spørgeteknik. De har desuden lagt vægt på at træne indre styring ved at opfordre deltagerne til at mærke efter og beskrive, hvordan de har det.

Behandlerne har god erfaring med at bruge tegneterapi i traumebehandlingen. Tegneprocessen er i sig selv konfronterende og fastholdende, og indebærer spejling, kontakt og styring. Det hjælper barnet/den unge til at genvinde kontrollen over traumatiske minder. Brevskrivning til f.eks. krænker eller til forældre har også vist sig effektivt i traumebehandlingen.

Også i Hjørring arbejdes der med en lang række øvelser, f.eks. omkring grænsesætning. Behandlerne er desuden begyndt at anvende psykoedukation ift. generelle problemstillinger – det var ikke planlagt fra starten, men behovet opstod da der dukkede fælles temaer op i behandlingen. Psykoedukationen har virket efter hensigten og har været angstdæmpende samt medvirkende til at skabe større indsigt og samhørighed blandt deltagerne.

Grupperne arbejder med logbøger. Deltagerne afslutter hver session med at skrive logbog om, hvad de har lært (indsigt), og, hvad de tager med sig fra dagens behandling. Dette er med til at synliggøre behandlingen og udviklingen for deltageren selv.

Pausen er vigtig for gruppen – formålet er overordnet set relationstræning, men det er også en del af omsorgsarbejdet at servere mad og drikke for deltagerne.

Behandlerne ser det som en stor fordel, at der er tale om åbne grupper med løbende optag, fordi spejlingsprocessen er af stor betydning for deltagerne. De nye gruppedeltagere, kan få håb om bedring gennem dem, der har fået overgrebet lidt på afstand via behandlingen, mens de, der har modtaget gruppebehandling gennem længere tid, gennem de nyligt startede gruppedeltagere kan se, at de selv har fået det betydeligt bedre. Overføringsværdien er et væsentligt gruppeterapeutisk virkemiddel.

Som ved de øvrige projektsteder er der også i Hjørring regler for deltagerne – f.eks. tavshedspligt og forbud mod at se hinanden udenfor gruppen. Det sidste kan være vanskeligt at overholde, da nogle af deltagerne allerede før gruppebehandlingen kom de samme steder. Der er blevet talt meget om vigtigheden af tavshedspligten, da også denne regel kan være svær at overholde.

Behandlerne finder det vigtigt, at gruppedeltagerne har et medansvar i forhold til rammesætning, regler, struktur etc., fordi dette kan styrke genopbyggelsen af pigernes personlige kontrol og styrke.

Behandlerne har afholdt individuelle opsamlingsmøder, samt rådgivende og støttende samtaler med forældrene, altid med deltagelse af barnet/den unge. En behandler udtaler:

Behandlingen er særligt vellykket, når der er aktiv opbakning fra forældre eller andre nære omsorgspersoner, fx i forbindelse med at hente eller bringe barnet til gruppen, eller ved spørgsmål fra forældrene i forbindelse med at støtte deres barn bedst. Godt samarbejde med forældrene har positiv indvirkning på vores arbejde med den unge.

Overordnet set vurderer behandlerne, at gruppebehandlingens styrke ligger i spejlingen – at gruppedeltagerne har kunnet finde forståelse og genkendelige aspekter ved overgrebet hos hinanden. Dette er gruppebehandlingens styrke ift. individuelterapi. Flere af deltagerne kan imidlertid også have brug for individuel terapi, men ifølge behandlerne skal dette ikke være sideløbende med gruppebehandling, da de parallelle forløb kan skabe forvirring for den enkelte deltager.

Case 4: Gruppeinterview

Gruppen blev interviewet i efteråret 2011. De fire piger, der deltog i interviewet, var fra 16-18 år og havde på det tidspunkt været i gruppebehandling i ½-1 år. 2 af pigerne kendte hinanden før gruppebehandlingen.

Pigerne mener alle, de har udbytte af at deltage i gruppebehandling. De føler, at de er kommet videre, er blevet mere åbne omkring krænkelser, og frem for alt er blevet bekræftet i, at det ikke er deres egen skyld. Det at møde andre, der har prøvet det samme – at møde forståelse og genkendelse gør, at man ikke føler sig så dum og alene. Og det hjælper at gennemarbejde det, der er sket – men også at tale om andre ting – det man lige aktuelt har brug for. Ingen af dem er parate til at stoppe endnu, og de tror, at det bliver svært for dem at undvære gruppen.

Pigerne fremhæver støtten og forståelsen fra behandlerne. De fortæller, at behandlerne er professionelle og kan give gode råd om, hvad man kan gøre. De andre kan også komme med gode råd til hinanden, men behandlerne gør en stor forskel. En deltager siger:

De er gode til at finde ind til, hvis der fx er noget der påvirker en, men man ikke rigtig ved, hvad det er. De kan ligesom grave ind og finde det.

Pigerne lægger også stor vægt på trygheden i gruppen. Det er utrolig vigtigt for dem, at de ved, at det de siger, ikke kommer videre. Som de gentagne gange siger:

Det, der sker i gruppen, bliver i gruppen.

De taler også en del om, at det er vigtigt, at alle møder op hver gang – de øvrige føler sig svigtet, hvis en deltager bliver væk i længere tid. Der bliver også talt om, at det ikke er en god ide, at nogen kender hinanden privat i forvejen.

Det er vigtigt, at der ikke er for stor aldersspredning i gruppen. Pigerne fortæller, at der tidligere var en pige på 12-13 år i gruppen, og det fungerede ikke godt, der var for stor forskel på, hvad de ville tale om og fokusere på. Det er heller ikke en god ide, at der er for mange i gruppen – de fortæller, at der på et tidspunkt var 7 deltagere, og, at den enkelte så ikke kunne nå at blive færdig med at fortælle og gennemarbejde problemerne, før det var den næstes tur.

Pigerne er enige om, at det fungerer godt med løbende grupper – så kan de nye lære noget og se, at man kan få det bedre, ved at lytte til de gamle. Med faste grupper, mener de ikke, at der ville blive taget højde for deres forskellige behov. Nogle ville ikke blive "færdige", dvs. få al den hjælp de har brug for.

Pigerne synes nogle gange, tiden går for hurtigt – de når ikke alt det de gerne vil. Og enkelte mener, det er for lidt at komme hver anden uge – de kunne tænke sig at mødes med gruppen hver uge.

Case 4: Baggrundsdata

Tabel 4.3 Baggrund og opbakning (basisskema)

Baggrundsuplysninger	
Køn	Pige
Alder	15 år
Forældres aktuelle civilstand	Gift/samlevende
Forældres etniske baggrund	Etniske danskere
Familiens forsørgelse	Forsørges ved fast lønindtægt
Søskende	1 (Har ikke været involveret i lignende problemstillinger)
Den unges boforhold	Hos begge forældre
Nuværende skoleforhold	Grundskole (1.-10.-klasse)
Er der stillet en diagnose?	Nej
Støtte fra omgivelserne og anden behandling	
Hvem medvirker i visitationssamtalen?	Mor
Støttende ressourcepersoner i familien	Høj grad
Andre støttende ressourcepersoner	Høj grad (Veninde og venindes mor)
Åbenhed om krænkelsen i nære omgivelser	Middel grad
Opbakning til gruppebehandling fra forælder	Høj grad
Anden behandling/støtte i relation til krænkelsen?	-

Case 4: Oplysninger om krænkelsen

Tabel 4.4 Krænkelsen (basisskema)

Krænkelsens karakter	
Krænker	Person(er) udenfor familien, som barnet/den unge kender
Alder ved overgreb	13-15 år, Kontinuerlige overgreb
Overgrebets karakter	Berøring af kønsdele
Krænkerens type	Kærlig krænker
Er overgrebet anmeldt?	Overgrebet/overgrebene er anmeldt
Relation til krænker i dag	Overvejende negativ relation
Reaktion på krænkelsen	
Giver barnet udtryk for, at det følte sig lammet under overgrebssituationen (ingen modstand)?	Ja
Giver barnet udtryk for, at det selv følte sig skyldig i krænkelsen?	Nej
Er barnet blevet pålagt skyld for krænkelsen af en eller flere nærtstående personer?	Nej
Har krænkelsen medført splittelse i familien?	Nej
Har barnet mødt mistro blandt nærtstående?	Nej
Er barnet blevet stigmatiseret eller mobbet?	Ja

Case 4: Udvikling

Tabel 4.5 Målinger (CBCL og YSR)

Instrument	Indskrivning	1. opfølgning	Resultat
CBCL total	42	6	
• eksternalisering	14	4	Normalområde
• internalisering	16	0	
• affektive problemer	2	0	Normalområde
• angst	2	0	Normalområde
• somatiske klager	4	0	Normalområde
• ADHD-symptomer	3	1	Normalområde
• oppositionelle adfærdsproblemer	6	3	Grænseområde → Normalområde
• svære adfærdsproblemer	3	0	Normalområde
Uddybning/fortolkning			
Positiv udvikling fra indskrivning til 1. opfølgning. Fald på samtlige underskalaer. I forhold til oppositionelle adfærdsproblemer har barnet flyttet sig fra grænseområdet til normalområdet.			
YSR total	76	13	Grænseområde → Normalområde
• eksternalisering	15	4	Normalområde
• internalisering	32	7	Klinisk område → Normalområde
• affektive problemer	11	1	Normalområde
• angst	7	1	Klinisk område → Normalområde
• somatiske klager	4	4	Normalområde
• ADHD-symptomer	8	1	Normalområde
• oppositionelle adfærdsproblemer	7	4	Grænseområde → Normalområde
• svære adfærdsproblemer	3	0	Normalområde
Uddybning/fortolkning			
Tydelig positiv udvikling fra indskrivning til 1. opfølgning. I forhold til totalscoren samt oppositionelle adfærdsproblemer har barnet flyttet sig fra grænseområdet til normalområdet, mens barnet i forhold til internalisering og angst har flyttet sig fra det kliniske område til normalområdet.			

Case 4: Udvikling

Tabel 4.6 Målinger (TSCC)

Instrument	Indskrivning	Udskrivning	1. opfølgning	Resultat
TSCC total	64	97	15	Stigning fra indskrivning til udskrivning. Markant fald fra udskrivning til 1. opfølgning
• seksuel bekymring	5	3	0	Fald
• angst	17	23	4	Stigning fra indskrivning til udskrivning, men efterfølgende betydning faldt ved 1. opfølgning.
• depression	10	18	0	
• vrede	8	13	2	
• posttraumatisk stress	18	26	9	
• dissociation	11	20	2	
Uddybning/fortolkning				
Generel positiv udvikling fra indskrivning til 1. opfølgning, trods forværring fra indskrivning til udskrivning.				

Tabel 4.7 Målinger (BYI), t-scores

Instrument	Indskrivning	Udskrivning	1. opfølgning	Resultat
BYI				
• selvopfattelse	29	27	36	Marginal stigning, men selvopfattelsesniveauet er både ved indskrivning, udskrivning og 1. opfølgning <i>langt under gennemsnittet</i> .
• angst	69	68	48	Angstsymptomerne er <i>ekstremt forhøjet</i> ved indskrivning og udskrivning, men falder ved 1. opfølgning, hvor niveauet er <i>gennemsnitligt</i> .
• depression	67	72	47	Depressionssymptomerne er <i>ekstremt forhøjet</i> ved indskrivning og udskrivning, men falder ved 1. opfølgning, hvor niveauet er <i>gennemsnitligt</i> .
Uddybning/fortolkning				
Marginalt bedre selvopfattelse. Færre angst og depressionssymptomer.				

Case 4: Vurdering

Tabel 4.8 Vurderingsskema (Behandlernes vurdering af pigen ved afslutning af forløbet)

I hvor høj grad vil I vurdere, at barnets/den unges selvbillede er positivt ændret som følge af gruppeforløbet?	4
I hvor høj grad vil I vurdere, at barnet/den unge anvender bedre strategier til mestring af sine problemer som følge af gruppeforløbet?	4
Hvordan vil I vurdere barnets motivation for aktiv deltagelse i gruppeforløbet?	5 (høj)
Hvordan vil I vurdere den opbakning, som barnet/den unge har fået fra nære omsorgspersoner i gruppeforløbet?	4 (Deltager er meget påvirket af mors fysiske sygdom, og, at hendes far arbejder i udlandet)
Er barnet/den unge mødt op til alle gruppemøder?	Kun få afbud
Har gruppebehandlingstilbuddet omfattet parallelgruppe/enkeltstående møder for nære omsorgspersoner?	Ja, enkeltstående møder
Hvis ja til ovenstående: Har barnets/den unges nære omsorgspersoner deltaget aktivt i møder/eventuel parallelgruppe?	Mødt frem hver gang
Er der under gruppeforløbet opstået særlige problemstillinger i barnets liv?	Forældres skilsmisse. Sygdom
Har der været ændringer i anden støtte omkring barnet/den unge under gruppeforløbet?	Sagsbehandlerskift

Case 4: Interview med pigen og forældrene (udført hver for sig men refereret sammen)

Denne deltager er en pige på 15 år, som har været i gruppebehandling i 1½ år. Hun har ikke modtaget anden form for behandling og har ikke kontakt til de sociale myndigheder i hjemkommunen. Hun har, ifølge behandlerne, kun haft få afbud til gruppebehandlingen.

Pigen bor hos forældrene, som begge bakker op om behandlingen. Mor har dog fysisk sygdom, og far har været arbejdsløs samt haft arbejde i udlandet, og disse forhold påvirker pigen i forløbet. Der er også yderligere tilfælde af alvorlig sygdom i familien og problemer i forældrenes ægteskab.

Pigen er krænket af to mænd, som hun kendte i forvejen. Krænkerne var kærlige og krænkelsen bestod i berøring af kønsdele. Overgrebene skete kontinuerligt i to år. Pigen anmeldte overgrebene, da hun skulle hjælpe en veninde med at anmelde et overgreb, og de fandt ud af, at de havde samme krænker. Sagen er under efterforskning, og pigen konfronteres dagligt med krænkeren, som befinder sig i området omkring hendes hjem og skole.

Pigen har ingen diagnoser eller misbrug. CBCL og YSR resultater viser, at pigens score falder udenfor normalområdet på internalisering, angst, somatisering, ADHD og oppositionelle adfærdsproblemer.

Pigen har som udgangspunkt relativt dårlige scores på TSCC og BYI (ift. gennemsnittet for deltagerne i gruppebehandlingen). Ved afslutning af forløbet viser den samlede score, og 5 af de 6 underskalaer på TSCC, en negativ udvikling (skalaen seksuelle bekymringer viser en lille positiv udvikling). BYI-scores viser en meget lille forværring på selvtillidsskalaen, en meget lille forbedring på angstskaalen, og en lidt større forværring på depressionsskalaen. Behandlerne vurderer dog, at pigens udbytte af behandlingen har været over middel, på en skala fra slet ingen til i høj grad.

Behandlerne fortæller, at pigen var meget vred og ulykkelig over at skulle stoppe i gruppen – selvom hun var enig i, at hun var færdig med at arbejde med overgrebene. Behandlerne har efterfølgende sørget for ekstra støtte/samtaler til pigen, da de vurderer, at hun fortsat har problemer, der dog ikke knytter sig til den seksuelle krænkelse.

Pigen er interviewet før hun afslutter behandlingen – da hun har gået i gruppen i ca. et år. På dette tidspunkt kan hun ikke forestille sig at stoppe i gruppen – men hun ved godt, at det kommer på et tidspunkt, at hun vil blive klar. Hun fortæller, hvad hun tænkte, da en af de andre deltagere stoppede:

Jeg kunne jo mærke, at hun havde det godt. Og det gav mig sådan, at så skal jeg også nok komme igennem det. Så får jeg det jo også sådan på et tidspunkt, at jeg er klar til at stoppe. Og det gav mig bevis på, at det var faktisk noget, der hjalp det her.

Pigen mener dog allerede, hun er blevet hjulpet en del på det tidspunkt. Hun fremhæver også det at være i en gruppe, hvor alle har prøvet noget af det samme, og kan forstå hinanden, samt give hinanden råd. Det har hjulpet hende til at bearbejde overgrebet, at få snakket om det, og komme dybt ned i tingene og arbejde med det. På spørgsmålet om, hvad hun konkret har ændret, siger hun:

Mine tanker omkring mig selv. Mit selvværd. Det er jo næsten alt. Hele min personlighed var baseret på det, der var sket. Jeg var tit nedtrykt og ked af det uden, at jeg egentlig vidste hvorfor. Jeg vidste jo godt

et eller andet sted hvorfor. Men jeg har aldrig skænket en tanke at skulle fortælle det til mine forældre, for... jeg ville ikke føle mig tilpas med det. Eller så ville de ikke have mig. Det var sådan nogle tanker, jeg har haft. Jeg har haft mange negative tanker. Men det synes jeg ikke, jeg har mere.

Pigen fremhæver også behandlerne og den forståelse, de møder deltagerne med. De gør opmærksom på, at de godt kan forstå, at man har det svært. De spørger ind og hjælper med at finde frem til, hvorfor man reagerer, som man gør.

Om gruppen fortæller hun, at der er plads til alle – men at der også er krav. Man svigter de andre, hvis man ikke hører efter og engagerer sig – eller hvis man bliver væk.

Pigen mener, det har været afgørende, at hun har været i gruppebehandling – hun siger, at hvis hun ikke havde fået tilbuddet, ved hun ikke, hvad der var sket:

Så er jeg ikke sikker på, jeg havde været her. Det påvirkede mig så meget, at jeg ikke ville kunne holde det ud.

Forældrene fortæller om pigen, at hun tidligere har været meget fokuseret, perfektionistisk med skolearbejde, oprydning etc. De lagde dog mærke til, at hun var begyndt at blive mere mut og grænsesøgende, samt fik problemer i skolen – de var i tvivl, om det var almindelige teenageproblemer, og mente, hun havde brug for en fast opdragelse.

Allerede den dag, hun fortalte om overgrebet, synes forældrene dog, at det begynder at gå fremad. Forældrene kan se, at hun har fået det bedre og nu er mere fokuseret på skolen og igen har lyst til det. De siger om gruppebehandlingen:

Fra første gang (til gruppebehandling) kunne jeg mærke, at det var godt for hende. Nogle gange var hun mut og tvær og gik ind på sit værelse, men det havde vi fået at vide, godt kunne ske. Behandlerne har sagt nogle ting til hende, som vi har prøvet at sige, men som hun ikke har villet høre, når vi har sagt det. Det er helt ekstremt, hvad de har formået at gøre på så forholdsvis kort tid.

Forældrene har ikke selv følt, at de har brug for støtte – de har talt meget om det, især om, hvordan det kunne ske, uden de opdagede det, og, hvorfor krænkeren ikke er blevet dømt – men de mener godt, de kan støtte pigen i hendes behandling og udvikling, samt stå til rådighed, når pigen vil læsse af.

Forældrene fortæller også, at der har været meget modgang i familien, mens pigen har været i behandling – men at pigen også har kunnet arbejde med alt dette i gruppen. Gruppen har hjulpet hende fremad. De mener, at gruppebehandlingen er en stor succes og bør fortsætte – at det vil være en katastrofe for de her piger, hvis det stopper.

Case 5

I det følgende beskrives den gruppe, case 5 har deltaget i. I tabellerne vil casens data/resultater være fremhævet med fed skrift. Casens data/resultater uddybes i senere tabeller.

Tabel 5.1 Beskrivelse af gruppen (baggrund)

Fast eller løbende gruppe?	Løbende gruppe <ul style="list-style-type: none"> • Deltager 1 [1015]: februar 2012 til juni 2012 • Deltager 2: marts 2012 til maj 2013 • Deltager 3: november 2011 til september 2013 • Deltager 4: marts 2011 til maj 2013 • Deltager 5: april 2012 til juni 2013 • Deltager 6: maj 2012 til september 2013 • Et fald, pga. afstand til behandling (den unges eget udsagn). Hun var ikke klar til at arbejde med overgrebet og manglede aktiv opbakning fra omsorgspersoner (familien)
Varighed/hyppighed	Hver anden uge, 3 timer
Antal deltagere	Seks
Alder	15-18 år
Krænker	Stedfar (1) Søskende (1) Andet familiemedlem (1) Person(er) udenfor familien, som barnet/den unge kender (3)
Krænkelsernes karakter	Berøring af kønsdele (1) Voldtægtsforsøg/forsøg på samleje (2) Fuldbyrdet voldtægt/fuldbyrdet samleje (3)
Diagnoser	Spiseforstyrrelse (1) Misbrug af alkohol eller stoffer (1)
Fremmøde (fra vurderingsskemaer)	Mødt frem hver gang (2) Kun få afbud (3)
Motivation (fra vurderingsskemaer)	3. middel (2) 5, høj (3)

Tabel 5.2 Beskrivelse af gruppen

	Indskrivning		Udvikling	
	Case 5	Gennemsnit i gruppen (antal)	Case 5	Gennemsnit i gruppen (antal)
CBCL	27	42,17 (6)	-10	-5,2 (4)
YSR	54	59,17 (6)	-8	5 (4)
BYI	30	31,5 (6)	-	-1 (4)
• Selvpfattelse	19	27,83 (6)	-7	-9,33 (6)
• Angst	14	19,17 (6)	-3	-3,67 (6)
• Depression				
TSCC	50	53,67 (6)	-31	-10,5 (6)
Vurderingsskema				
• Selvbillede positivt ændret som følge af gruppeforløbet			3	3,4 (5)
• Anvender bedre strategier til mestring af problemer som følge af gruppeforløbet			4	4,2 (5)

Uddybning - Case 5 i relation til gruppen

- Ved indskrivning har case 5 en lavere CBCL-score sammenlignet med gennemsnittet i gruppen. Det vil med andre ord sige, at case 5, ifølge CBCL-scoren, har færre problemer og bedre psykisk helbred end gennemsnittet i gruppen. Der er en positiv udvikling fra indskrivning til 1. opfølgning, hvilket også er den generelle tendens i gruppen.
- Ved indskrivning har case 5 en YSR-score, der er lidt lavere end gennemsnittet i gruppen. Ved 1. opfølgning scorer case 5 lavere sammenlignet med resultatet ved indskrivning. Det vil med andre ord sige, at den unges generelle trivsel ifølge dette mål, er forbedret. I gruppen er der generelt en svag negativ udvikling.
- Selvpfattelsesniveauet ved indskrivning er omkring gennemsnittet for gruppen. Pga. ufuldstændige besvarelser er det ikke muligt at udregne en score for selvpfattelse ved 1. opfølgning.
- Case 5 har færre angst- og depressionssymptomer end gennemsnittet i gruppen ved indskrivning. Ved 1. opfølgning er angst- og depressionssymptomerne endvidere reduceret, hvilket også er den generelle tendens i gruppen.
- Ved indskrivning har case 5 en TSCC-score, der er omkring gennemsnittet for gruppen. Der er en markant positiv udvikling fra indskrivning til 1. opfølgning. Den gennemsnitlige udvikling i gruppen er mindre, men positiv.

Case 5: Interview med behandlere

Behandlerne er interviewet i juni 2012, umiddelbart efter pigen er stoppet i forløbet. De beskriver de metoder, de har anvendt i gruppen, således:

- *Samtaleterapi* (individuel terapi i gruppen): Konkret anvendt gængse terapeutiske teknikker så som spejling (af emotioner, tanker og adfærd); sokratiske spørgeteknik osv.
- *Mindfulness*: Nærværsøvelser, ved brug af musik og visualisering, samt træning af indre styring, idet de bliver opfordret til at mærke efter og beskrive, hvordan de havde det. Formålet er, at pigerne helt overordnet skal blive mere fortrolige med sig selv. Lære sig selv bedre at kende, fx betydningen af kroppens signaler.
- *Tegneterapi*: Bruges i traumebehandlingen. I traumebehandlingen må klienten hjælpes til at genvinde oplevelsen af kontrol over traumatiske minder. Tegneprocessen, og den færdige tegning, er i sig selv konfronterende og fastholdende – det er barnets udtryk – dette arbejde indebærer spejling, kontakt og styring. Arbejdet foregår individuelt i gruppen.
- I tab – og traumebehandlingen bruger de *brevskrivning* (skrive til eks. krænker eller forældre). I traumebehandlingen er fokus også på bearbejdningen af de personlighedsmæssige skader, som er følge af overgrebstraumerne som fx manglende tillid, angst osv.
- *Grænseøvelser* (fx med rødt tov – hvor tæt på kan vi andre komme den enkelte helt fysisk, dvs. hvor går grænsen for fx privatsfæren osv.)

Gruppedeltagerne afslutter altid dagens arbejde med at skrive *logbog* (Hvad har jeg lært – også om mig selv – i dag? Hvad tager jeg med mig herfra i dag?). Dette for at synliggøre behandlingen, og udviklingen for deltageren selv.

Desuden anvendes *psykoedukation* ift. generelle problemstillinger hos deltagerne. Styrken ved psykoedukation er dels symptomlindrende (især angstdæmpende), og dels kan de unge få mulighed for at sætte ord på tanker og følelser.

Metoderne tilpasses den enkelte gruppedeltagers individuelle behandling i gruppen.

Der er altid to terapeuter på, og de fordeler skiftevis rollerne; 1 er primær terapeut og den anden er observatør ift. de andre gruppedeltagere og selve gruppeprocessen – og så skifter de flere gange undervejs. Dette fungerer godt, og der er fokus på alle deltagerne.

Terapeuterne forsøger at sikre deltagerne "lige meget tid" for at forebygge et "smertehieraki", altså at der er de "værst udsatte", der fylder mest.

Der er hver gang en lang pause på ca. 30 min. – hensigten med dette er relationstræning.

Behandlerne vurderer, at det har været meget vigtigt for gruppedynamikken, at der er regelmæssigt fremmøde og god matchning af deltagere. Derudover er det vigtigt med aktiv opbakning/godt samarbejde med forældre eller andre nære omsorgspersoner, da det har en positiv indvirkning på arbejdet med den unge.

Der er afholdt afslutningsmøder og opsamlingsmøder med deltagelse af barnet/den unge og forældrene. Behandlerne har desuden flere gange deltaget i møder på de unges skoler, efter ønske fra den unge, forældre og skolen.

Denne gruppe har fungeret godt som åben gruppe, da spejlingsprocessen er af stor betydning for pigerne. De nye gruppedeltagere, kan få håb om bedring gennem de, der har fået overgrebet lidt på afstand via behandlingen, mens de, der har modtaget gruppebehandling gennem længere tid, via de nyligt startede gruppedeltagere kan se, at de selv har fået det betydeligt bedre (overføringsværdien er et væsentligt gruppeterapeutisk virkemiddel).

Det har også betydet meget for gruppen, at gruppemedlemmerne har kunnet finde forståelse og genkendelige aspekter ved overgrebet hos hinanden, samt, at de har et medansvar i forhold til rammesætning, regler, struktur etc. Det bidrager til at styrke genopbyggelsen af pigernes personlige kontrol og styrke.

I denne gruppe, hvor deltagerne er 15-18årige, er der mere fokus på seksualitet i behandlingen, end der er i de yngre grupper. Deltagerne har jo kærester, og har svært ved at vise tillid. Behandlerne har forinden ønsket at fokusere på dette, men det har ikke været nødvendigt, da de unge selv har bragt det på banen.

Behandlerne oplever større magtkampe i den ældste gruppe, sammenlignet med den yngre. I denne gruppe har der således været tydelige konflikter mellem 2 gruppedeltagere pga. deres manglende grænsesætning og jalousi de 2 piger imellem.

Det er tydeligt, at tavshedspligten er meget vigtig for pigerne. De bruger tid på at tale om den. De må gerne fortælle om de andre udenfor gruppen, men ikke satte navne på. Det hjælper, synes de.

Behandlerne begrundet forlængelsen af forløbene (i forhold til den oprindelige plan) i, at de som behandlere påtager sig flere roller – også som samarbejdspartnere med forældre, sagsbehandler etc. De spørger sig selv: Hvornår kan vi slippe dem? De har så mange andre problemstillinger, og er fra belastede familier. Nogle gange ved behandlerne ikke, hvor de skal sende pigerne hen, de er færdige med behandling ift. overgrebet, men har stadig brug for noget. Forældrene beder ligeledes om, at de må blive.

Case 5: Der blev ikke gennemført gruppeinterview mens pigen deltog i gruppen.

Case 5: Baggrundsdata

Tabel 5.3 Baggrund og opbakning (basisskema)

Baggrundoplysninger	
Køn	Pige
Alder	15 år
Forældres aktuelle civilstand	Gift/samlevende
Forældres etniske baggrund	Etniske danskere
Familiens forsørgelse	Forsørges ved fast lønindtægt
Søskende	2 (Søskende har været involveret i lignende problemstillinger)
Den unges boforhold	Hos begge forældre
Nuværende skoleforhold	Efterskole
Er der stillet en diagnose?	Nej
Støtte fra omgivelserne og anden behandling	
Hvem medvirker i visitationssamtalen?	Mor
Støttende ressourcepersoner i familien	Høj grad
Andre støttende ressourcepersoner	Høj grad (Kæreste, veninde)
Åbenhed om krænkelsen i nære omgivelser	Lav grad
Opbakning til gruppebehandling fra forælder	Høj grad
Anden behandling/støtte i relation til krænkelsen?	Tidligere individuel terapi/samtaler (0-6 mdr.)

Case 5: Oplysninger om krænkelsen

Tabel 5.4 Krænkelsen (basisskema)

Krænkelsens karakter	
Krænker	Søskende
Alder ved overgreb	6-7 år, kontinuerlige overgreb
Overgrebets karakter	Voldtægtsforsøg/forsøg på samleje
Krænkerens type	Kærlig krænker
Er overgrebet anmeldt?	Overgrebet/overgrebene er anmeldt
Relation til krænker i dag	Overvejende positiv relation
Reaktion på krænkelsen	
Giver barnet udtryk for, at det følte sig lammet under overgrebssituationen (ingen modstand)?	Ja
Giver barnet udtryk for, at det selv følte sig skyldig i krænkelsen?	Nej
Er barnet blevet pålagt skyld for krænkelsen af en eller flere nærtstående personer?	Nej
Har krænkelsen medført splittelse i familien?	Ja
Har barnet mødt mistro blandt nærtstående?	Nej
Er barnet blevet stigmatiseret eller mobbet?	Nej

I det følgende beskrives udviklingen for case 5. Her skal det tilføjes, at normdata for både CBCL og YSR går til og med piger på 16 år. Case 5 er ved 2. opfølgning ældre end normdata, hvilket kan påvirke fortolkningen af resultaterne.

Case 5: Baggrundsdata

Tabel 5.5 Målinger (CBCL og YSR)

Instrument	Indskrivning	1. opfølgning	2. opfølgning	Resultat
CBCL total	27	17	-	Normalområde
• affektive problemer	7	5	-	Normalområde
• angst	3	1	-	Normalområde
• somatiske klager	3	0	-	Normalområde
• ADHD-symptomer	0	0	-	Normalområde
• Oppositionelle adfærdsproblemer	1	1	-	Normalområde
• svære adfærdsproblemer	0	1	-	Normalområde
Uddybning/fortolkning				
Generel positiv udvikling fra indskrivning til 1. opfølgning. Der er fald i totalscoren, samt fald i alle underskalaer, fra indskrivning til 1. opfølgning. Dette er med undtagelse af svære adfærdsproblemer, hvor der er en lille negativ udvikling, pigen befinder sig dog stadig indenfor normalområdet.				
YSR total	54	6	19	Normalområde
• affektive problemer	10	4	1	Normalområde
• angst	2	2	2	Normalområde
• somatiske klager	5	4	1	Normalområde
• ADHD-symptomer	4	4	2	Normalområde
• oppositionelle adfærdsproblemer	3	4	1	Normalområde
• svære adfærdsproblemer	3	5	1	Normalområde
Uddybning/fortolkning				
Generel positiv udvikling fra indskrivning til 2. opfølgning. Der er et fald i totalscoren, samt fald i alle underskalaer, fra indskrivning til 2. opfølgning, med undtagelse af angstproblemer, hvor der ikke er nogen udvikling.				

Case 5: Udvikling

Tabel 5.6 Målinger (TSCC)

Instrument	Indskrivning	Udskrivning	1. opfølgning	2. opfølgning	Resultat
TSCC total	50	19	19	5	Stort fald i totalscoren
• seksuel bekymring	6	2	5	2	Fald på alle underskalaer
• angst	10	2	4	0	
• depression	8	4	4	0	
• vrede	10	2	2	1	
• posttraumatisk stress	8	5	1	1	
• dissociation	10	4	3	1	
Uddybning/fortolkning					
Positiv og stabil udvikling fra indskrivning til 2. opfølgning.					

Tabel 5.7 Målinger (BYI), t-scores

Instrument	Indskrivning	Udskrivning	1. opfølgning	2. opfølgning	Resultat
BYI total					
• selvpfattelse	38	50	41	74	Ved indskrivning er selvpfattelsesniveauet <i>langt under gennemsnittet</i> , mens det udskrivning er <i>gennemsnitlig</i> . Ved 1. opfølgning er det faldet til <i>under gennemsnittet</i> , men ved 2. opfølgning er det steget markant, så det er <i>over gennemsnittet</i> .
• angst	57	44	49	36	Angstsymptomerne er ved indskrivning <i>lidt forhøjet</i> , mens de ved udskrivning, 1. og 2. opfølgning er faldet til at være <i>gennemsnitlige</i> .
• depression	55	40	52	26	Depressionssymptomerne er ved både indskrivning, udskrivning, 1. og 2. opfølgning <i>gennemsnitlige</i> .
Uddybning/fortolkning					
Markant bedre selvpfattelse ved 2. opfølgning. Fald i angst og depressionssymptomer fra indskrivning til 2. opfølgning.					

Case 5: Vurdering

Tabel 5.8 Vurderingsskema (Behandlernes vurdering af pigen ved afslutning af forløbet)

I hvor høj grad vil I vurdere, at barnets/den unges selvbillede er positivt ændret som følge af gruppeforløbet?	3 (middel)
I hvor høj grad vil I vurdere, at barnet/den unge anvender bedre strategier til mestring af sine problemer som følge af gruppeforløbet?	4
Hvordan vil I vurdere barnets motivation for aktiv deltagelse i gruppeforløbet?	3 (middel)
Hvordan vil I vurdere den opbakning, som barnet/den unge har fået fra nære omsorgspersoner i gruppeforløbet?	5 (høj)
Er barnet/den unge mødt op til alle gruppemøder?	Kun få afbud
Har gruppebehandlingstilbuddet omfattet parallelgruppe/enkeltstående møder for nære omsorgspersoner?	Enkeltstående møder
Hvis ja til ovenstående: Har barnets/den unges nære omsorgspersoner deltaget aktivt i møder/eventuel parallelgruppe?	Mødt frem hver gang
Er der under gruppeforløbet opstået særlige problemstillinger i barnets liv?	-
Har der været ændringer i anden støtte omkring barnet/den unge under gruppeforløbet?	-

Case 5: Interview med pigen

Udført februar 2013

Pigen gik i gruppebehandling fra februar-maj 2012, hvorfor det, ved interviewets udførelse, er ved at være et stykke tid siden, og hun har derfor svært ved at huske det hele.

Hun sagde ja til gruppebehandlingen, fordi hun gerne ville have noget hjælp til at få sat ord på det, der var sket, i stedet for bare at gå og være ked af det.

Pigen synes, hun har fået ting med sig fra gruppebehandlingen, som hun kan bruge til noget – men har svært ved at sige konkret, hvad det er.

Da hun startede i gruppen, blev hun bedt om at fortælle, hvad der var sket, hvem der var krænker osv.

Ja, at vi begyndte at snakke om det var skide irriterende, når man har holdt det inde i så mange år. Man havde ligesom glemt det, og det var træls at gå der, fordi de ville prikke mere og mere til, at man skulle huske, hvad der er sket.

Hun blev ikke bedt om at fortælle om det senere. Behandlerne følte måske, at hun ikke var klar. De andre talte meget om overgrebene. Behandlerne kunne måske se, at hun syntes, det var hårdt at høre på de andre. Hun overvejede i længere tid at stoppe.

Jeg synes det var rigtig hårdt at sidde og høre på, hvad de andre havde været udsat for. Det var anderledes. Ville foretrække, at der ikke blev talt så meget i detaljer om, hvad der var sket. Det var meget overskridende at skulle høre på.

Hun mener ikke, det ville gøre nogen forskel, om de alle havde været udsat for det samme - det var bare hårdt at høre, hvad de andre havde været udsat for. Eftersom det var længere tid siden, at det var sket for hende, end for de andre, kunne hun ikke huske og fortælle så meget.

Hun fortæller således om et typisk gruppemøde:

Vi startede med at sidde i en rundkreds og meditere. Derefter runde, hvor alle skulle fortælle om siden sidst. Det kunne være om alt der gik en på. Og om det havde forbindelse til overgrebet. Derefter arbejdede vi hver især om et emne.

Hun siger om den rullende start, at det var lidt irriterende, at de ikke startede samtidig - nogle vidste man ikke, hvad der var sket med, det blev ikke fortalt. Det var mærkeligt at komme ind, hvor alle kender hinanden. De gad ikke fortælle det hele igen, for de andre vidste det jo godt. Og de fleste kendte hinanden (de andre kom alle fra Hjørring). De snakkede om fælles venner. Det var lidt træls. Det var lidt svært at komme ind på dem, uden, at de følte sig uinteresserede i en. De andre var også lidt ældre end hende, men det syntes hun ikke var et problem.

Hun fortæller, at de andre godt kunne blive overraskede over at se en, de kendte, der havde været udsat for det samme, men det var ikke et problem.

De er jo forstående overfor hinanden

Hun havde ondt af de nye piger i gruppen – hun kunne se, at det var hårdt for dem at starte. De kan jo få lov til at snakke, men det er hårdt at starte. Hun mener, at nogle har brug for mere behandling end andre, men at det alligevel ville være godt, hvis alle startede på samme tid, der skulle så være plads til, at nogle gik der i længere tid.

Når de var 6 deltagere i gruppen var det svært at få tid til alle - 5 deltagere ville være lige tilpas. Alle kom hver gang, ellers ringede behandlerne til den, der ikke kom. Så der var altid kontakt med behandlerne.

Om behandlerne siger hun, at det var godt, de var der. De tog det fra et helt andet perspektiv. Behandlerne var også med i pauserne. Det var fint, at de var med hele tiden, og, at man således kommer til at kende dem som personer, man kan snakke med normalt.

Hun fortæller, at deltagerne fik et nært forhold, men, at hun ikke har kontakt til dem nu. Om de andre siger hun:

De holdt meget øje med en. Hvis man var ked af det, så var de der med en krammer eller et stykke papir. De var meget omsorgsfulde. Hvis pigerne kom, før behandlerne var der, talte de om alt muligt andet.

Pigen fortæller, at når de andre stoppede var der kage og ih og åh. Behandlerne havde kage og flødeboller med. Det var der ikke, da hun stoppede. Det var åbenbart fordi hun ikke havde gået der så længe (Intervieweren fornemmer, at pigen føler sig lidt snydt for dette). Ved afslutningen skulle alle andre fortælle, hvordan de synes, at man havde udviklet sig. Det var ikke den helt store historie. De sagde om pigen, at hun var blevet en gladere pige. Hun kunne se, at det ikke var alle, der kunne sige noget. Det var lidt mærkeligt.

Hun syntes selv, hun var klar til at stoppe efter de 5 måneder, og, at behovet egentlig kun var der i starten:

De første 3-4 gange var det skide godt. Men derefter synes jeg ikke, jeg havde behov for at være der. Jeg blev hurtigt færdig med at snakke. Jeg havde ikke brug for det mere. Jeg havde sagt det, jeg skulle sige, og der var ikke flere arbejdsområder. Jeg sagde til min mor på vejen hjem derfra en dag, at jeg ikke ønskede at gå der længere. Og så kom jeg en gang mere.

Pigen fortæller, at hun tidligere gik til privat psykolog. Det var afsluttet inden gruppen startede. Hun var ikke glad for det, det hjalp ikke noget. De snakkede mest om, hvordan hun havde det i hverdagen, og, hvordan hun havde det med sin familie. De talte ikke så meget om, hvad der var sket. Psykologen prikkede lidt til det, men pigen følte sig mere irriteret, fordi hun pressede på, og hun ønskede ikke at tale om det.

Fordelen ved gruppebehandling er, at man ikke er på hele tiden i gruppen. Det er rart at sidde og lytte til, at de andre fortæller, hvordan de ville takle ting osv. Hun fik dog flest gode råd fra behandlerne.

Hendes forventninger til gruppebehandlingen er delvist indfrie.

Jeg håbede, at jeg ville blive mere glad. At jeg kunne tale om det uden at blive ked af det. Og det hjalp i hvert fald lidt.

Case 5: Interview med mor

Udført februar 2013

Pigens mor starter med at fortælle, at datteren gik til privat psykolog, fordi kommunen ikke havde noget tilbud, lige da pigen fortalte om overgrebet. Pigen fortalte om det i oktober, men blev først visiteret til gruppen i januar. De hørte, at der var gruppebehandling i Hjørring, Aarhus og København. Det var underordnet, hvor det foregik, de ønskede bare at få hjælp.

Hvis det er noget der kan hjælpe, er det bare om at komme af sted.

Familien har ikke fået anden hjælp. Det kunne mor godt ønske sig, særligt noget hjælp til, hvordan man takler det, og de problematikker der er. Hun havde fået af vide fra kommunen, at der også var noget hjælp til familien, men de fik ikke noget. Moren mener, at lidt vejledning til, hvordan de kommer videre som familie kunne være godt.

Moren fik en snak med behandlerne, da pigen ønskede at stoppe. De aftalte, at hun skulle komme en sidste gang og sige farvel til gruppen. Der er en søster mere, som har været udsat for det samme, der også kunne bruge hjælp.

Familien fik ikke meget af vide om gruppebehandlingen fra kommunen – men gruppebehandlerne i Hjørring var søde og fortalte, hvad det gik ud på. Moren synes, de var meget kompetente, samt gode til at tage imod og tage hånd om dem, der kom ind i gruppen. Hun følte, at behandlerne brændte for gruppebehandlingen.

Moren fortæller, at pigen blev mere glad og åben af at gå i gruppebehandlingen. Hun ville snakke noget mere. Hun har altid været en meget lukket person - det er hun ikke mere. Hun har nu fundet ud af, at hun ikke er alene.

Datteren har ikke fortalt konkret om behandlingen, men dog at hun lidt følte, at det hun var udsat for, var mindre slemt end mange af de andre. Moren forsøgte derefter at forklare, at det ikke var en konkurrence om, hvor slemt det var, og, at man ikke skulle gå med det alene, uanset, om det var sket en eller flere gange.

Moren mener, gruppebehandling er det bedste, man kan gøre for sit barn.

Fordi de får lov til at få det der frirum. Vi ved ikke noget om, hvad de laver deroppe. Det er deres frihed. Og det er dejligt at se dem, når de mødes hver 14. dag. De var gode til at hjælpe hinanden, Hvis en var ked af det, kunne de nusse og sige "det kender jeg godt".

Datteren følte til sidst, at gruppen rippede op i det, og det havde hun ikke lyst til. Moren mener ikke, datteren pt. har behov for mere behandling.

Case 6

I det følgende beskrives den gruppe, case 6 har deltaget i. I tabellerne vil casens data/resultater være fremhævet med fed skrift. Casens data/resultater uddybes i senere tabeller.

Tabel 6.1 Beskrivelse af gruppen (baggrund)

Fast eller løbende gruppe?	Løbende gruppe (ikke alle deltagere har været der på samme tid) <ul style="list-style-type: none"> • Deltager 1 [1024]: januar 2013 – august 2013 • Deltager 2: september 2012 – november 2013 • Deltager 3: juli 2012 - september 2013 • Deltager 4: oktober 2011 – marts 2013 • Deltager 5: september 2012 – december 2013 • Deltager 6: februar 2011 – marts 2013 • Deltager 7: juli 2013 – december 2013 • Deltager 8: juli 2013 – december 2013 <p>Frafald af en pige før tid. Hun havde svært ved at møde op, hvilket hun selv begrundede med transporttid fra Frederikshavn til Hjørring. Der var ikke støtte til transport fra primære omsorgsgivere.</p>
Varighed/hyppighed	Hver anden uge, 3 timer
Antal deltagere	Otte
Alder	11-14 år
Krænkere	Far (1) Andet familiemedlem (3) Person(er) udenfor familien, som barnet/den unge kender (3) Person(er) udenfor familien som er ukendt for barnet/den unge (1)
Krænkelsernes karakter	Berøring af kønsdele (1) Voldtægtsforsøg/forsøg på samleje (2) Fuldbyrdet voldtægt/fuldbyrdet samleje (4) Andet (1)
Fremmøde (fra vurderingsskemaer)	Kun få afbud (2) Mødt frem hver gang (5)
Motivation (fra vurderingsskemaer)	5. Høj grad (5) 4. (1) 3. Middel (1)

Tabel 6.2 Beskrivelse af gruppen

	Indskrivning		Udvikling	
	Case 6	Gennemsnit i gruppen (antal)	Case 6	Gennemsnit i gruppen (antal)
CBCL	18	64,29 (7)	0	0 (1)
YSR	70	74,43 (7)	30	30 (1)
BYI	23	30 (8)	-3	-6,5 (2)
• Selvfølelse	30	21,88 (8)	1	4 (2)
• Angst	31	20,25 (8)	-7	0 (2)
• Depression				
TSCC	66	43,33 (6)	-10	-1,83 (2)
Vurderingsskema				
• Selvbillede positivt ændret som følge af gruppeforløbet			3	3,71 (7)
• Anvender bedre strategier til mestring af problemer som følge af gruppeforløbet			2	3,43 (7)

Uddybning - Case 6 i relation til gruppen

- Ved indskrivning har case 6 en markant lavere CBCL-score sammenlignet med gennemsnittet i gruppen. Det vil med andre ord sige, at case 6, ifølge CBCL-scoren, har færre problemer og bedre psykisk helbred end gennemsnittet i gruppen. Scoren er stabil fra indskrivning til 1. opfølgning.
- I forhold til YSR har case 6 en score, der er lidt lavere end gennemsnittet i gruppen. Ved 1. opfølgning scorer case 6 markant lavere sammenlignet med resultatet ved indskrivning. Det vil med andre ord sige, at den unges generelle trivsel, ifølge dette mål, er forbedret.
- Selvfølelsesniveaulet ved indskrivning er lidt lavere end gennemsnittet for gruppen. Ved 1. opfølgning er der endvidere en svag negativ udvikling.
- Case 6 har flere angst- og depressionssymptomer end gennemsnittet i gruppen ved indskrivning. Ved 1. opfølgning er depressionssymptomerne reduceret, mens angstsymptomerne er på nogenlunde samme niveau.
- I forhold til TSCC har case 6 en tydelig højere score ved indskrivning end gennemsnittet i gruppen. Der er en positiv udvikling fra indskrivning til 1. opfølgning.

Case 6: Behandlerinterview

Der er ikke udført behandlerinterview på det tidspunkt, hvor casen har deltaget i gruppen – men på andre tidspunkter, hvor behandlerne har fortalt om behandlingen af den løbende gruppe med yngre deltagere.

Overordnet set er behandlingstilgangen helt den samme som ved den ældre gruppe – se beskrivelsen i case 5. Der er dog mere fokus i den yngre gruppe på følgende:

- De yngre taler meget om det at føle sig svigtet.
- Mobberi fylder en del hos de yngre.
- Relationen til forældrene er vigtig - hvorfor hjalp de ikke?

Desuden fortæller behandlerne, at behandlingen er særlig vellykket når der er aktiv opbakning fra forældre eller andre nære omsorgspersoner, fx i forbindelse med at hente og bringe barnet til gruppebehandlingen, og når forældrene aktivt stiller spørgsmål om, hvordan de støtter deres barn bedst muligt.

Case 6: Gruppeinterview

Interviewet blev udført september 2013. Casen var ikke til stede, da hun var stoppet i gruppen et par måneder før. 5 piger deltog i interviewet.

Pigerne nævner følgende positive ting ved at komme i gruppen: At det er godt at møde/være flere, der har oplevet det samme, at man ikke føler sig så meget alene mere, at man kan fortælle, hvad der er sket, de venskaber som man får her, at opleve, at man ikke er den eneste, der har prøvet noget slemt, og, at de kan holde sammen. En deltager siger:

Rart at høre, at det er sket for andre. Altså ikke på den dårlige måde, men fordi man ikke er alene.

De nævner følgende ting, der har været svært ved at komme i gruppebehandlingen: At det kan være træls at komme, når man har en dårlig dag, det kan godt være lang tid, at det nogle gange er hårdt, at der er så lang tid til man er færdig, det kan være svært at åbne op så hurtigt, det kan være svært at være her, når man har problemer med tillid, og, at man kan få det psykisk dårligt af at være her (at fortælle om det), fordi man kommer til at tænke på det, der er sket.

Det kan være svært at komme hjem – to deltagere fortæller:

Jeg kan være sur, når jeg kommer hjem. Jeg kommer herop og snakker om det, og så bliver jeg vred. Når jeg kommer hjem, sidder jeg helt for mig selv.

Man får ribbet meget op i det her. Når man kommer hjem, kan man godt blive ked af det, vred og tænke, hvorfor gjorde jeg det, eller, hvorfor er det lige sket for mig.

Pigerne fortæller, at et typisk gruppemøde starter med, at de hører musik og slapper af. Så er der en runde, hvor de fortæller, hvordan det er gået siden sidst, og, hvor de finder arbejds punkter. Derefter er

der pause med mad og drikke. Så arbejder de med hver deres ting, og så snakker de om det, de har arbejdet med. Til sidst laver de nogle gange en leg, fx om grænser.

Om behandlerne siger de: De byder velkommen, de er altid søde og rare, de er dygtige og hjælper helt vildt, de gør os trygge. En deltager udtrykker det således:

Man taler om det – de ved, hvad der er galt, og så kan de lige trykke på den knap.

Pigerne fortæller, at behandlerne ikke er med i pausen, og det er OK – så kan de snakke om pigeting. De taler ikke om kærester, når de voksne er der. Behandlerne yder dog en god service i pausen.

De fleste af pigernes sager er blevet anmeldt. Pigerne nævner, at hvis sagen har været i retten og omtalt i medierne, så fylder det rigtig meget.

Deltagerne synes, at sammenholdet i gruppen er godt. De kender hinanden nu, og de er glade for hinanden. En deltager synes, det var svært i starten – hun var ved at græde første gang, fordi hun skulle fortælle om overgrebet, men det er blevet nemmere, og nu er det godt at være her. De er 7-8 deltagere i gruppen, men er der aldrig alle sammen. Aldersforskellen (11-14 år) betyder ikke noget.

Pigerne synes ikke, det gør noget, at de har oplevet noget forskelligt.

Du føler jo det samme. Man føler sig alene, ingen er ved dig. Du føler dig trådt på. Man har jo de samme tanker. Der er måske sket noget forskelligt, men du tænker jo det samme.

Pigerne fortæller om tavshedspligten, og, at den er vigtig:

Det kommer jo også til at ramme en selv, hvis man siger noget til nogen.

Pigerne taler om det, de har lært: Man er ikke alene; jeg har lært at åbne mig op; der er nogle, man kan stole på; jeg havde svært ved at stole på mænd før - det kan jeg godt nu.

Pigerne bliver til sidst spurgt om, hvad de ville råde en veninde, der havde været udsat for det samme, til:

Gå til det (gruppebehandling). Sig det til andre (hvad der er sket).

Case 6: Baggrundsdata

Tabel 6.3 Baggrund og opbakning (basisskema)

Baggrundsoplysninger	
Køn	Pige
Alder	13 år
Forældres aktuelle civilstand	Gift/samlevende
Forældres etniske baggrund	Etniske danskere
Familiens forsørgelse	-
Søskende	3 (søskende har været involveret i lignende problemstillinger)
Den unges boforhold	Hos plejefamilie
Nuværende skoleforhold	Grundskole (1.-10.-klasse)
Er der stillet en diagnose?	Nej
Støtte fra omgivelserne og anden behandling	
Hvem medvirker i visitationssamtalen?	Plejemor
Støttende ressourcepersoner i familien	Høj grad
Andre støttende ressourcepersoner	Middel grad (Plejefamilies børn, biologisk faster)
Åbenhed om krænkelsen i nære omgivelser	Høj grad
Opbakning til gruppebehandling fra forælder	Høj grad
Anden behandling/støtte i relation til krænkelsen?	Tidligere individuel terapi/samtaler (1 år +)

Case 6: Oplysninger om krænkelsen

Tabel 6.4 Krænkelsen (basisskema)

Krænkelsens karakter	
Krænker	Andet familiemedlem
Alder ved overgreb	4
Overgrebets karakter	Berøring af kønsdele
Krænkerens type	Truende og kærlig krænker
Er overgrebet anmeldt?	Nogle af overgrebene fra flere krænkere er anmeldt
Relation til krænker i dag	Ingen relation
Reaktion på krænkelsen	
Giver barnet udtryk for, at det følte sig lammet under overgrebssituationen (ingen modstand)?	Ja
Giver barnet udtryk for, at det selv følte sig skyldig i krænkelsen?	Nej
Er barnet blevet pålagt skyld for krænkelsen af en eller flere nærtstående personer?	Nej
Har krænkelsen medført splittelse i familien?	Nej
Har barnet mødt mistro blandt nærtstående?	Ja
Er barnet blevet stigmatiseret eller mobbet?	Nej

Case 6: Udvikling

Tabel 6.5 Målinger (CBCL og YSR)

Instrument	Indskrivning	1. opfølgning	Resultat
CBCL total	18	18	Normalområde
• affektive problemer	0	0	Normalområde
• angst	2	1	Normalområde
• somatiske klager	0	1	Normalområde
• ADHD-symptomer	1	0	Normalområde
• oppositionelle adfærdsproblemer	0	0	Normalområde
• svære adfærdsproblemer	2	5	Normalområde
Uddybning/fortolkning			
Marginal stigning på svære adfærdsproblemer, dog stadig indenfor normalområdet. Stabil udvikling eller marginalt fald på de øvrige skalaer.			
YSR total	70	100	Grænseområde → Klinisk område
• affektive problemer	9	14	Normalområde → Grænseområde
• angst	6	7	Grænseområde → Klinisk område
• somatiske klager	2	10	Normalområde
• ADHD-symptomer	6	9	Normalområde → Grænseområde
• oppositionelle adfærdsproblemer	4	5	Normalområde
• svære adfærdsproblemer	2	3	Normalområde
Uddybning/fortolkning			
Negativ udvikling fra indskrivning til 1. opfølgning på samtlige skalaer. Totalscore og angst går fra at befinde sig i grænseområdet til det kliniske område. Affektive problemer og ADHD-symptomer bevæger sig fra normalområdet til grænseområdet fra indskrivning til 1. opfølgning.			

Case 6: Udvikling

Tabel 6.6 Målinger (TSCC)

Instrument	Indskrivning	Udskrivning	1. opfølgning	Resultat
TSCC total	66	50	57	Fald i totalscore
• seksuel bekymring	9	0	3	Fald på alle underskalaer, med undtagelse af vrede.
• angst	10	11	8	
• depression	13	8	10	
• vrede	8	9	14	
• posttraumatisk stress	12	8	10	
• dissociation	17	17	15	

Uddybning/fortolkning

Overordnet positiv udvikling med tydelig fald i totalscore, samt underskalaer, dog med undtagelse af vrede. Her er en svag negativ udvikling fra indskrivning til 1. opfølgning.

Tabel 6.7 Målinger (BYI), t-scores

Instrument	Indskrivning	Udskrivning	1. opfølgning	Resultat
BYI				
• selvpfattelse	26	41	24	Selvpfattelsesniveauet er ved indskrivning <i>langt under gennemsnittet</i> , men stiger til <i>under gennemsnittet</i> ved udskrivning. Effekten holder dog ikke, og niveauet er <i>langt under gennemsnittet</i> ved 1. opfølgning.
• angst	70	-	72	Angstsymptomer er både ved indskrivning og 1. opfølgning <i>ekstremt forhøjet</i> .
• depression	72	-	67	Depressionssymptomer er trods en positiv udvikling, både ved indskrivning og udskrivning <i>ekstremt forhøjet</i> .

Uddybning/fortolkning

Færre depressionssymptomer, men en svag negativ udvikling i forhold til selvpfattelse og angstsymptomer fra indskrivning til 1. opfølgning.

Case 6: Vurdering

Tabel 6.8 Vurderingsskema (Behandlernes vurdering af pigen ved afslutning af forløbet)

I hvor høj grad vil I vurdere, at barnets/den unges selvbillede er positivt ændret som følge af gruppeforløbet?	3 (middel)
I hvor høj grad vil I vurdere, at barnet/den unge anvender bedre strategier til mestring af sine problemer som følge af gruppeforløbet?	2
Hvordan vil I vurdere barnets motivation for aktiv deltagelse i gruppeforløbet?	5 (høj)
Hvordan vil I vurdere den opbakning, som barnet/den unge har fået fra nære omsorgspersoner i gruppeforløbet?	5 (høj)
Er barnet/den unge mødt op til alle gruppemøder?	Kun få afbud
Har gruppebehandlingstilbuddet omfattet parallelgruppe/enkeltstående møder for nære omsorgspersoner?	Nej
Er der under gruppeforløbet opstået særlige problemstillinger i barnets liv?	-
Har der været ændringer i anden støtte omkring barnet/den unge under gruppeforløbet?	-

Case 6: Interview med pigen

Interview er udført i oktober 2013.

Pigen starter med at fortælle, at hun blev henvist til gruppebehandlingen af sagsbehandler, og, at hun først ikke rigtig vidste, om hun havde lyst. Hun har tidligere gået i individuel behandling hos en psykolog. Hun kom til samtale sammen med sin plejemor, hvor hun fik af vide, hvad formålet med gruppebehandlingen var, og de snakkede lidt om det hele. Derefter tænkte hun:

Det kan også være godt at møde nogle, som har oplevet noget a la mig.

Hun følte sig godt modtaget og fik følelsen af, ikke at være alene – der var andre, der havde prøvet noget lignende. Det var ikke så svært at fortælle om det, der var sket:

Jeg fik af vide, at jeg var hurtig til at åbne op.

Pigen fortæller, at et møde typisk startede med en runde, hvor de fortalte om, hvad der var sket siden sidst og fandt arbejds punkter – derefter fik de tid til at arbejde med dem, samt snakke sammen om dem. Hun siger:

Det bedste var når vi snakkede om det hele sammen, eller pauserne, hvor man slappede af”

Hun synes, sammenholdet i gruppen var godt. I pauserne var der hyggesnak - de talte om, hvad der var sket i dagligdagen. Pigen synes, at aldersforskellen var passende. Der var også tilpas med deltagere i gruppen.

Prøvede en dag hvor der kun var 2-3 stykker, og så arbejdede man mere. Det var fint, at man var flere, men det var også rart, at man ikke var flere.

Om den løbende start og slut siger hun:

Jeg havde ikke lyst til at sige farvel til dem, der sluttede, mens jeg var der. Men det var også fint at få nogle andre ind. Selvom når de startede, så tænkte jeg, at det ikke var nogle, jeg skulle snakke med.

Det betyder ikke noget, at deltagerne har oplevet noget forskelligt. Selvom der er nogle, der har prøvet noget, der er værre end andre, kan man sagtens snakke sammen. Pigen følte, at deltagerne havde et fællesskab, selvom noget var værre end andet. Fællesskabet består i, at man ikke er alene om det, der er sket. Det kunne dog godt være hårdt at høre på de andre:

Nogle gange var der nogle, der ikke var så godt et eksempel. Der var en pige, som var helt sort. Når man snakkede med hende, kunne det godt smitte af på en selv

Pigen fortæller, at hun ikke talte med andre udenfor gruppen, mens den var i gang, og heller ikke bagefter. Plejemoren siger dog, at hun i en periode havde kontakt med nogle af deltagerne over facebook.

Pigen bor ikke der, hvor gruppebehandlingen foregår, og det er hun glad for:

Det er rart, at man ikke møder de andre. Man vidste ikke, hvad man skulle sige, hvis det var.

Det var ikke altid, hun havde lyst til at tage af sted – hun skulle have fri fra skole de sidste fire timer – men når hun kom derop, tænkte hun, at det var godt, hun var kommet. Hun fik sagt det, hun tænkte på, og var helt lettet bagefter. Hun var også lidt træt og gad ikke noget efter behandlingen.

Om behandlerne siger hun:

De opfordrede os til at tale. De spurgte ind til tingene og spurgte, hvad vi tænkte. De gik i dialog med os, og derefter spurgte de, om der var andre, der havde noget at sige. Til nogle var det svært at sige noget. Ved andre tænkte man, det var godt nok sejt, at hun tør sige det.

Hun mener selv, hun har lært meget af at gå i gruppebehandling:

Ved nogle ting er jeg bedre til at sætte mine grænser end jeg var før. Særlig at sige stop til nogle ting. Fx kunne det godt være, at de kom over min grænse, men bagefter var jeg fuldstændig færdig, selvom jeg ikke kunne mærke det, når det skete. Nu tænker jeg, at det er bare noget, der er sket. Det er noget jeg må leve med. Jeg har faktisk fået en hel del redskaber til at kunne leve med det. Jeg skal se fremad, det er en del af mig,

Pigen mener selv, hun var klar til at stoppe efter 5 måneder. Hun tog selv beslutningen om at stoppe og talte ikke med behandlerne om det.

Jeg havde været der et par gange, og det var det samme og det samme, jeg kørte i. Jeg kunne ikke komme videre, fordi jeg ikke kan huske mere. Jeg har en forventning om, at der er en hel del, jeg ikke kan huske, og derfor er der ikke nogen grund til at arbejde med det, når man ikke kan huske det.

Hun overvejede på interviewtidspunktet at tage op og have en afsluttende gang, hvor hun sagde farvel.

Case 6: Interview med plejeforældre

Plejemor starter med at fortælle, at pigen selv har valgt at stoppe i gruppebehandlingen, og, at plejeforældrene bakker hende op i dette. Forinden behandlingens start, havde de vurderet, at hun var moden til at starte. Plejemoren fortæller, at pigen også selv havde givet udtryk for, at hun gerne ville starte. Pigen har været meget åben overfor plejemoren om, hvad hun har oplevet, derfor troede plejemoren også, at hun var klar til at starte i behandlingen.

Hun fortæller, at det gik fint i starten, men, at pigen efter noget tid begyndte at falde tilbage i gamle mønstre. Således oplevede plejeforældrene, at pigen begyndte at ændre adfærd undervejs i forløbet, fx blev hendes adfærd mere seksualiserende, hun blev tiltrukket af ekstremere, og i en periode begyndte hun at stjæle. Plejemoren nævner, at der særligt var én anden deltager i gruppen, der, ligesom pigen, kan have en ekstrem adfærd. Pigen spejlede sig i den anden deltager, men på en negativ måde, hvilket var med til at ændre hendes adfærd.

Pigen har givet udtryk for, at det var rart at møde andre i gruppebehandlingen, der havde haft de samme oplevelser og tanker. Særligt det at møde andre, der også havde været ved politiet uden, at der var kommet en retssag ud af det, gjorde indtryk. Det kunne dog godt være hårdt at høre på de andres historier. Plejemoren tror, at det skyldes, at pigen endnu ikke er klar til at arbejde med det, der er sket:

Hvis du er tvangsindlagt til at høre på andre, der har oplevet akkurat det samme som dig selv, så er du også nødt til at kunne forholde dig til det, men det tror jeg ikke, at hun er klar til.

Plejemoren fortæller ligeledes, at det var svært for pigen at åbne op i gruppen, og, at hun let glider af, hvis spørgsmålene bliver for meget:

Hun siger direkte, at hun synes, at det hun bedst kan, når hun føler trang, det er at sige det til os.

Pigen fortalte under interviewet, at hun ikke kan huske alt, hvad der er sket. Plejemoren bakker hende op i dette, og forklarer, at minderne kommer i ryk. De har derfor bedt hende skrive det ned i en bog, hvilket pigen oplever hjælper hende.

Pigen havde gået til psykolog inden gruppebehandlingen, hvor der både var fokus på det at være anbragt, de seksuelle overgreb, samt, omsorgssvigt. Plejeforældrene vil ikke afvise, at hun senere for brug for mere behandling, men mener, at hun for nu har brug for fred og ro, da det er for voldsomt for hende at forholde sig til det, der er sket, på nuværende tidspunkt.

Plejeforældrene vil gerne anbefale gruppebehandlingen til andre, og synes, at det skal bibeholdes som et tilbud.

Case 7

I det følgende beskrives den gruppe, case 7 har deltaget i. I tabellerne vil casens data/resultater være fremhævet med fed skrift. Casens data/resultater uddybes i senere tabeller.

Tabel 7.1 Beskrivelse af gruppen (baggrund)

Fast eller løbende gruppe?	Åben gruppe med start marts 2011
Varighed/hyppighed	Hver 14 dag á 2 timer
Antal deltagere	Syv
Alder	10-13 år
Krænker	Far (3) Søskende (2) Andet familiemedlem (1) Person(er) udenfor familien, som barnet/den unge kender (1)
Krænkelsernes karakter	Uafklaret (1) Berøring af kønsdele (5) Voldtægtsforsøg/ forsøg på samleje (1)
Fremmøde (fra vurderingsskemaer)	Mødt frem hver gang (3) Kun få afbud (3) Mange afbud, sporadisk fremmøde (1)
Motivation (fra vurderingsskemaer)	2. (1) 4. (3) 5. (Høj grad) (3)

Table 7.2 Description of the group

	Inskrivning		Udvikling	
	Case 7	Gennemsnit i gruppen (antal)	Case 7	Gennemsnit i gruppen (antal)
CBCL	45	51,0 (7)	-25	3,33 (3)
YSR	96	71,2 (7)	-77	-34,25 (4)
BYI				
• Selvfølelse	43	33,71	0	-0,75 (4)
• Angst	61	20,4 (7)	-27	-10,5(4)
• Depression	61	17,6 (7)	-25	-10,0 (4)
TSCC	51	52,6 (7)	-41	-33,25 (4)
Vurderingsskema				
• Selvbillede positivt ændret som følge af gruppeforløbet			3	3,3 (7)
• Anvender bedre strategier til mestring af problemer som følge af gruppeforløbet			3	3,0 (7)

Uddybning - Case 7 i relation til gruppen

- Ved indskrivning har case 7 en lavere CBCL-score sammenlignet med gennemsnittet i gruppen. Det vil med andre ord sige, at case 7, ifølge CBCL-scoren, har færre problemer og bedre psykisk helbred end gennemsnittet i gruppen. Der er en tydelig positiv udvikling fra indskrivning til 1. opfølgning, modsat den generelle tendens i gruppen, hvor der er en lille negativ udvikling.
- Ved indskrivning har case 7 en YSR-score, der er noget højere end gennemsnittet for gruppen. Ved 1. opfølgning scorer case 7 markant lavere sammenlignet med resultatet ved indskrivning. Det vil med andre ord sige, at den unges generelle trivsel, ifølge dette mål, er forbedret. Den gennemsnitlige udvikling i gruppen er mindre, men positiv.
- Case 7 har en højere selvfølelse ved indskrivning end gennemsnittet i gruppen. Ved 1. opfølgning er selvfølelsen det samme som ved indskrivning, mens den generelle udvikling i gruppen er marginal negativ.
- Case 7 har flere angst- og depressionssymptomer end gennemsnittet i gruppen ved indskrivning. Ved 1. opfølgning er angst- og depressionssymptomerne reduceret markant, hvilket også er den generelle tendens i gruppen.
- Ved indskrivning har case 7 en TSCC-score, der er omkring gennemsnittet for gruppen. Der er en markant positiv udvikling fra indskrivning til 1. opfølgning, hvilket også gælder gruppen generelt.

Case 7: Behandlerinterview

Interviewet blev udført i november 2011.

Gruppen bestod primært af 7 piger, hvoraf 5 allerede var tilknyttet centret. Behandlerne havde således kendskab til disse piger i forvejen. De to piger udefra, har været igennem en længere visitationsproces, hvor behandlerne har afholdt samtaler med både barnet og forældrene.

Behandlerne har gjort meget ud af at matche deltager ift. alder, overgrebets karakter, samt relation til krænker. En deltager er dog kommet med, selvom hun ikke matcher med de andre. Grunden til, at behandlerne har gjort meget ud af at matche deltagerne er, at de tidligere har haft en gruppe, der var dårligt matchet, hvilket førte til, at mange droppede ud. Der var i denne første gruppe stor forskel på, hvor voldsomme de forskellige historier var, hvilket påvirkede de deltagere, hvis historier ikke var så voldsomme, meget. Som det vigtigste kriterium for matchning nævnes alder.

Det, der har fungeret godt i behandlingen er, ifølge behandlerne, de praktiske øvelser, selvværdsøvelser, samt omsorg. Det har særligt været, "hvor tæt på" og "sige fra" øvelser, som pigerne har synes, der har været de bedste. Behandlerne har også forsøgt sig med mindfulness øvelser, men dette har pigerne været for små til. Det er derfor vigtigt at have fokus på, hvilke øvelser, der passer til aldersgruppen.

Behandlerne mener, at pigerne har fået mere ud af gruppebehandlingen, end de ville have fået af individuel terapi: De giver hinanden meget, der er mere at arbejde med, og mere at reflektere over. Behandler nævner derudover, at det har haft en stor effekt på pigerne at møde andre, der har haft lignende erfaringer – det har været stærkt afstigmatiserende. Således er spejlingen et vigtigt element i gruppebehandlingen:

Vi kan jo godt forsøge at tale barnet til skyldfrihed, men det er bare ikke det samme som, at de sidder der med ligesindede

Pigerne har generelt haft et godt sammenhold. De må ikke se hinanden udenfor gruppen, så længe de er i gang med gruppebehandlingen. Behandlerne fortæller, at når pigerne skal give hinanden positiv feedback, er det derfor ofte "...og jeg glæder mig til, jeg kan være rigtig ven med dig".

Oprindeligt var det tænkt, at behandlingen skulle vare 8 gange af 2 timers varighed, men dette er nu ændret til, at deltagerne kan blive der indtil, de er færdige, dvs. når de har fået det, de kan bruge i gruppesammenhæng.

De vil jo godt fortsætte med at gå her, men det skal jo ikke gå hen og blive en hyggeklub, de skal stadig have et terapeutisk sigte. Det skal være noget, hvor de opgaver vi laver ikke er noget, der minder om noget vi lavede for fire gange siden. Det skal være sådan, så det stadig er nyt og udviklende for dem, Og så går det jo også udover deres dagligdag, det er jo to timer, og de skal have fri fra skole – vi skal jo også passe på, tage hensyn til, at deres dagligdag kommer på sporet igen. Der er flere hensyn at tage.

Behandlerne vil gerne anbefale gruppebehandlingen, men som et supplement til den individuelle. De tror, at de, der forinden har modtaget individuel behandling, får mere ud af gruppebehandlingen.

Case 7: Gruppeinterview

Gruppeinterviewet blev foretaget i oktober 2011. Tilstede var 5 af deltagerne. 4 af pigerne havde været en del af gruppen fra starten. Den sidste pige havde deltaget i behandlingen 4 gange.

Pigerne nævner følgende positive ting om behandlingen: At man lære at sige fra, så det ikke sker igen, at man ved, at man ikke er den eneste, og, at man kan snakke med nogen, omkring de tanker man har, som man ikke vil snakke med veninder eller familien om. En af pigerne udtrykte det således:

Pigegruppen er med til at gøre mig glad, og gøre mig til den pige, jeg var før

Gruppen er en åben gruppe, så der kommer løbende nye deltagere i gruppen. Pigerne synes, at det er spændende, at der er kommet en ny pige i gruppen, selvom man kan være lidt genert i starten. De oplever, at de har et godt sammenhold i gruppen, og, at de griner meget sammen. De synes, at størrelsen på gruppen er fin – jo flere desto bedre. Pigerne i gruppen har været udsat for forskellige typer af krænkelser, om dette siger en af pigerne:

(Jeg) tror ikke der er forskel på, hvem der har gjort det, for det gør altid ondt

Om behandlerne fortæller de, at de er sjove, rare og lette at tale med - man kan tale med dem og spørge dem til råds om alt, både i forhold til overgrebet, men også andre ting.

Spurgt om, hvad de har lært i gruppen, nævnte pigerne, at de har lært, at ikke alle mænd er som krænkeren - det er ikke alle, der vil gøre en ondt. Derudover har de lært at sige fra overfor andre, og stå fast, hvis der er noget de vil.

Flere af pigerne har tidligere modtaget individuel behandling. Om forskellen mellem individuel- og gruppebehandling sagde de:

Individuelt taler man meget om selve overgrebet. I gruppen handler det meget om at komme videre.

Det er ligesom at være til psykolog, bare med flere mennesker. Man får den samme hjælp.

Pigerne vil anbefale gruppebehandlingen til andre i samme situation, da de oplever, at man får det bedre af at være her. Inden kan man føle, at man er den eneste i verden, der har oplevet det, men ved gruppebehandlingen opdager man, at dette ikke er tilfældet.

Det hjælper en videre i livet. I stedet for at være bange for alt det der...

Det skal fortsætte, fordi det hjælper

Case 7: Baggrundsdata

Tabel 7.3 Baggrund og opbakning (basisskema)

Baggrundsoplysninger	
Køn	Pige
Alder	12 år
Forældres aktuelle civilstand	Skilt/Ikke samlevende
Forældres etniske baggrund	Anden etnisk baggrund
Familiens forsørgelse	Forsørges ved fast lønindtægt
Søskende	2 (har været indblandet i lignende forhold)
Den unges boforhold	Hos mor
Nuværende skoleforhold	Grundskole (1.-10.-klasse)
Er der stillet en diagnose?	Nej
Støtte fra omgivelserne og anden behandling	
Hvem medvirker i visitationssamtalen?	Mor
Støttende ressourcepersoner i familien	Høj grad
Andre støttende ressourcepersoner	Høj grad
Åbenhed om krænkelsen i nære omgivelser	Middel grad
Opbakning til gruppebehandling fra forælder	Høj grad
Anden behandling/støtte i relation til krænkelsen?	Individuel terapi i et år eller mere

Case 7: Oplysninger om krænkelsen

Tabel 7.4 Krænkelsen (basisskema)

Krænkelsens karakter	
Krænker	Far
Alder ved overgreb	9-11 år, kontinuerlige overgreb
Overgrebets karakter	Berøring af kønsdele
Krænkerens type	Kærlig krænker
Er overgrebet anmeldt?	Ja
Relation til krænker i dag	Ingen relation
Reaktion på krænkelsen	
Giver barnet udtryk for, at det følte sig lammet under overgrebssituationen (ingen modstand)?	Ja
Giver barnet udtryk for, at det selv følte sig skyldig i krænkelsen?	Nej
Er barnet blevet pålagt skyld for krænkelsen af en eller flere nærtstående personer?	Nej
Har krænkelsen medført splittelse i familien?	Ja
Har barnet mødt mistro blandt nærtstående?	Nej
Er barnet blevet stigmatiseret eller mobbet?	Nej

Case 7: Udvikling

Tabel 7.5 Målinger (CBCL og YSR)

Instrument	Indskrivning	1. opfølgning	2. opfølgning	Resultat
CBCL total	45	20	25	Normalområdet
• eksternalisering	11	8	7	Normalområdet
• internalisering	19	4	9	Grænseområdet → Normalområdet
• affektive problemer	5	3	2	Normalområdet
• angst	4	1	2	Grænseområdet → Normalområdet
• somatiske klager	4	0	3	Normalområdet
• ADHD-symptomer	3	3	4	Normalområdet
• oppositionelle adfærdsproblemer	5	4	2	Normalområdet
• svære adfærdsproblemer	1	1	2	Normalområdet
Uddybning/fortolkning				
Positiv udvikling fra indskrivning til 2. opfølgning. Fald på samtlige underskalaer, med undtagelse af ADHD-symptomer. I forhold til internalisering og angst har pigen flyttet sig fra grænseområdet til normalområdet.				
YSR total	96	19	26	Klinisk område → Normalområde
• eksternalisering	19	8	9	Normalområde
• internalisering	35	2	7	Klinisk område → Normalområde
• affektive problemer	19	2	4	Klinisk område → Normalområde
• angst	5	1	2	Normalområde
• somatiske klager	8	0	0	Klinisk område → Normalområde
• ADHD-symptomer	6	4	5	Normalområde
• oppositionelle adfærdsproblemer	6	4	4	Normalområde
• svære adfærdsproblemer	7	0	2	Normalområde
Uddybning/fortolkning				
Tydelig positiv udvikling fra indskrivning til 2.opfølgning. I forhold til totalscoren, internalisering, affektive problemer, og somatiske klager har pigen flyttet sig fra det kliniske område til normalområdet.				

Case 7: Udvikling

Tabel 7.6 Målinger (TSCC)

Instrument	Indskrivning	Udskrivning	1. opfølgning	2. opfølgning	Resultat
TSCC total	51	23	10	13	Stort og stabilt fald i totalscore
• seksuel bekymring	1	0	0	1	Fald på alle underskalaer, med undtagelse af seksuel bekymring
• angst	9	5	3	2	
• depression	11	0	1	1	
• vrede	9	2	0	1	
• posttraumatisk stress	12	11	3	5	
• dissociation	12	7	4	4	
Uddybning/fortolkning: Positiv udvikling fra indskrivning til udskrivning. Effekten holder ved opfølgningsmålingerne, med undtagelse af seksuel bekymring.					

Tabel 7.7 Målinger (BYI), t-scores

Instrument	Indskrivning	Udskrivning	1. opfølgning	2. opfølgning	Resultat
BYI					
• selvpfattelse	43	50	43	45	Selvopfattelsesniveauet går fra <i>under gennemsnittet</i> ved indskrivning til <i>gennemsnitlig</i> ved udskrivning. Effekten holder dog ikke ved 1. opfølgning, hvor selvpfattelsesniveauet er faldet til <i>under gennemsnittet</i> . Ved 2. opfølgning er niveauet steget til <i>gennemsnitlig</i> .
• angst	61	48	34	36	Angstsymptomer er ved indskrivning <i>moderat forhøjet</i> , men falder til <i>gennemsnitligt</i> ved udskrivning. Effekten holder ved 1. og 2. opfølgning.
• depression	61	42	36	50	Depressionssymptomerne er ved indskrivning <i>moderat forhøjet</i> , men falder til <i>gennemsnitlig</i> ved udskrivning. Der er en lille stigning i depressionssymptomer fra 1. til 2. opfølgning, niveauet er dog stadig <i>gennemsnitlig</i> .
Uddybning/fortolkning Der er en positiv udvikling fra indskrivning til 2 opfølgning. Bedre selvpfattelse, og færre angst og depressionssymptomer.					

Case 7: Vurdering

Tabel 7.8 Vurderingsskema (Behandlernes vurdering af pigen ved afslutning af forløbet)

I hvor høj grad vil I vurdere, at barnets/den unges selvbillede er positivt ændret som følge af gruppeforløbet?	3 (Middel grad)
I hvor høj grad vil I vurdere, at barnet/den unge anvender bedre strategier til mestring af sine problemer som følge af gruppeforløbet?	3 (Middel grad)
Hvordan vil I vurdere barnets motivation for aktiv deltagelse i gruppeforløbet?	2
Hvordan vil I vurdere den opbakning, som barnet/den unge har fået fra nære omsorgspersoner i gruppeforløbet?	3 (Middel grad)
Er barnet/den unge mødt op til alle gruppemøder?	Mange afbud, sporadisk fremmøde
Har gruppebehandlingstilbuddet omfattet parallelgruppe/enkeltstående møder for nære omsorgspersoner?	Ja, enkeltstående møder
Hvis ja til ovenstående: Har barnets/den unges nære omsorgspersoner deltaget aktivt i møder/eventuel parallelgruppe?	Kun få afbud
Er der under gruppeforløbet opstået særlige problemstillinger i barnets liv?	Nej
Har der været ændringer i anden støtte omkring barnet/den unge under gruppeforløbet?	Nej

Case 7: Interview med pigen og mor (udført hver for sig, men refereret sammen)

Udført november 2011.

Denne deltager er en 12-årig pige, som har deltaget i gruppebehandling ved Sct. Stefans rådgivning i et forløb på 7 måneder. Behandlerne anfører dog, at der har været mange afbud til gruppebehandlingen. Pigen har inden da indgået i familiebehandling og individuel behandling, også ved Sct. Stefans Rådgivning. Pigen begyndte egentlig i en anden gruppe, med ældre piger, men skiftede hurtigt til børnegruppen.

Pigens forældre er skilt, og hun bor hos moderen. Det er pigens far, der er krænkeren, og han har også krænket pigens lillebror. Faderen er dømt for vold og overgreb, og afventer fængsel – pigen har ingen kontakt med ham. Krænkelsen bestod af berøring af kønsdele. Krænkeren var kærlig og begik kontinuerlige overgreb fra pigen var 9 til 11 år. Mor yder støtte og opbakning til behandlingsforløbet, og deltager i enkeltstående møder. Behandlerne vurderer, at pigen har støttende ressourcepersoner omkring sig, og, at der ikke er opstået særlige problemstillinger i barnets liv under gruppeforløbet.

Pigen vurderer selv, at hun har haft stort udbytte af behandlingen, og, at hun har kunnet bruge det til at komme videre, at tilgive det, der er sket (dog ikke personen), og, at hun igen har lært at møde udfordringer i hverdagen. Inden behandlingen var hun meget vred og gik meget alene med tanker, hun følte, at hun var den eneste, der havde sådanne tanker.

Gruppen har givet hende et sted at komme og snakke om det, der er sket – for det kan godt være svært at snakke med venner og familie om det – og så har den fået hende til at føle, at hun ikke er den eneste, der har været ude for det. Hun siger:

Man kan godt føle, man er den eneste, der har prøvet det, og at andre ikke forstår en. Når man kommer her og hører, andre har været igennem det samme, så er det nemmere at komme videre med tingene og komme igennem hverdagen. Før fokuserede jeg på, at jeg var den eneste, der havde oplevet det, og den eneste, der havde det så slemt.

Pigen mener således, at styrken i gruppebehandlingen er, at man kan dele en oplevelse, er del af et fællesskab, og altid har et sted, hvor de andre kan sætte sig ind i ens situation. Hun har også haft brug for individuel terapi, hvor hun har kunnet åbne sig mere op, men hun føler, at de to forløb har suppleret hinanden godt.

Det har passet pigen fint, at behandlingen var hver anden uge – fordi hun også skulle passe sin skole. Gruppen har fungeret fint. Hun mener det har været vigtigt, at de havde nogenlunde samme alder, da hun tidligere har gået i en gruppe med ældre deltagere – deres historier og vanskeligheder var for voldsomme for hende, og hun kunne ikke relatere til dem. Hun synes det er vigtigt, at man har været ude for lidt af det samme, det gør det nemmere at sætte sig ind i og give gode råd.

Interviewet med pigens mor underbygger pigens udsagn. Hun beskriver pigen som værende vred, tilbageholdene, ked af det og asocial, før hun startede i behandlingen. Overgrebet havde fået hende til at trække sig tilbage, hun ville bare være alene. Nu er hun som før overgrebet fandt sted – udadvendt og glad. Gruppen har hjulpet hende til at bearbejde overgrebet, så hun ikke længere skal bære det med sig.

Hun har kunnet genkende de andres problemer og har fundet ud af, at hun ikke er alene. Hun er bl.a. blevet bekræftet i, at de følelser, hun har, f.eks. overfor faren, dem har andre også – og det gør, at hun ikke længere føler sig forkert, det er i orden at have de følelser. Moderen påpeger ligeledes, at det også har hjulpet pigen at se, at andre har haft det værre, f.eks., at deres mor ikke har troet på dem. Ifølge moren, har dette bekræftet pigen i, at hun er heldig, da hendes mor troede på hende.

Mor har også gået i behandling hos en psykolog ved Sct. Stefans Rådgivning, for at lære at tackle situationen, forstå børnenes reaktioner, snakke om familien, og, hvordan den kan fungere. Det har hjulpet hende rigtig meget, bl.a. til at få familien videre. Hun har haft brug for det, fordi alt har været usikkert, der har været meget turbulens, og de vidste ikke, hvor de skulle være, eller, hvor de ville ende.

Både pigen og hendes mor siger, at det har været hårdt arbejde at indgå i behandlingen, men, at der kun er kommet godt ud af det. Pigen har selv valgt at stoppe med behandlingen, da hun ikke følte, at hun havde brug for det mere, hun havde lært det hun kunne.

Det var ikke altid, hun havde lyst til at tage af sted – hun skulle have fri fra skole de sidste fire timer - men når hun kom derop, tænkte hun, at det var godt, hun var kommet. Hun fik sagt det, hun tænkte på, og var helt lettet bagefter. Hun var også lidt træt og gad ikke noget efter behandlingen.

Om behandlerne siger hun:

"De opfordrede os til at tale. De spurgte ind til tingene og spurgte, hvad vi tænkte. De gik i dialog med os, og derefter spurgte de, om der var andre, der havde noget at sige. Til nogle var det svært at sige noget. Ved andre tænkte man, det var godt nok sejt, at hun tør sige det."

Hun mener selv, hun har lært meget af at gå i gruppebehandling:

"Ved nogle ting er jeg bedre til at sætte mine grænser end jeg var før. Særlig at sige stop til nogle ting. Fx kunne det godt være, at de kom over min grænse, men bagefter var jeg fuldstændig færdig, selvom jeg ikke kunne mærke det, når det skete. Nu tænker jeg, at det er bare noget, der er sket. Det er noget jeg må leve med. Jeg har faktisk fået en hel del redskaber til at kunne leve med det. Jeg skal se fremad, det er en del af mig,"

Pigen mener selv, hun var klar til at stoppe efter 5 måneder. Hun tog selv beslutningen om at stoppe og talte ikke med behandlerne om det.

"Jeg havde været der et par gange, og det var det samme og det samme, jeg kørte i. Jeg kunne ikke komme videre, fordi jeg ikke kan huske mere. Jeg har en forventning om, at der er en hel del, jeg ikke kan huske, og derfor er der ikke nogen grund til at arbejde med det, når man ikke kan huske det."

Hun overvejer at tage op og have en afsluttende gang, hvor hun siger farvel.

